

Usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Grgasović, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:445132>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Tea Grgasović

**USPOREDBA KORIŠTENJA TISKANE SLIKOVNICE KAO
KLASIČNOG MEDIJA I
ANIMIRANOG FILMA KAO NOVOG MEDIJA U
USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2022.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Tea Grgasović

**USPOREDBA KORIŠTENJA TISKANE SLIKOVNICE KAO
KLASIČNOG MEDIJA I
ANIMIRANOG FILMA KAO NOVOG MEDIJA U
USTANOVAMA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

Diplomski rad

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marina Gabelica

Sumentorica: Margareta Đorđić, prof.

Zagreb, rujan, 2022.

SADRŽAJ

Sažetak	
Summary	
1. UVOD	1
2. O SLIKOVNICI I ANIMIRANOM FILMU	2
2.1. O slikovnici	2
2.1.1. Povijest slikovnice	3
2.1.2. Digitalne (elektroničke, računalne) slikovnice	6
2.1.3. Pregled uporabe tiskane slikovnice u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	7
2.2. O animiranom filmu	8
2.2.1. Povijest animiranog filma	10
2.2.2. Vrste animiranog filma	12
2.2.3. Pregled uporabe animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	13
3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	15
3.1. Cilj istraživanja	19
3.2. Tehnički podaci	19
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	22
4.1. Opće informacije	22
4.2. Tiskana slikovnica	23
4.3. Animirani film	27
5. RASPRAVA	33
5.1. Opće informacije	33
5.2. Tiskana slikovnica	34
5.3. Animirani film	36
6. PRIMJERI AKTIVNOSTI	39

6.1. Primjeri aktivnosti uporabe tiskane slikovnice u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	39
6.1.1. Cilj aktivnosti	39
6.1.2. Opis prve aktivnosti.....	39
6.1.3. Opis druge aktivnosti.....	40
6.1.4. Opis treće aktivnosti	40
6.2. Primjeri aktivnosti uporabe animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	41
6.2.1. Cilj aktivnosti	41
6.2.2. Opis prve aktivnosti.....	41
6.2.3. Opis druge aktivnosti.....	42
6.2.4. Opis treće aktivnosti	42
7. ZAKLJUČAK.....	43
LITERATURA	44
PRILOZI.....	49
Izjava o izvornosti diplomskog rada.....	61

Sažetak

Cilj ovog rada bila je usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Hipoteza istraživanja bila je da se u većem broju upotrebljavaju tiskane slikovnice zbog njihove jednostavnosti, dostupnosti i raznovrsnosti i zato što su pogodniji pomoćni materijal tijekom obrade različitih odgojno-obrazovnih tema.

Prvo se navode teorijski podaci o tiskanoj slikovnici i animiranom filmu, povijest, vrste i upotreba tih medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nakon toga je navedena metodologija istraživanja. Istraživanje je provedeno pomoću mrežnog anketnog upitnika koji je ispunio 41 odgojitelj zaposlen u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Gradu Zagrebu. Sljedeće je navedena analiza odgovora, to jest rezultata ankete i rasprava. Nakon toga slijedi zaključak koji se temelji na cjelokupnom radu.

Hipoteza istraživanja potvrđena je, ali uz nju su se dobili i drugi važni podaci o upotrebi tiskanih slikovnica i animiranih filmova. Na temelju dobivenih podataka i rezultata na kraju rada navedeno je i nekoliko primjera aktivnosti koje se mogu provesti u institucijama ranog i predškolskog odgoja na temelju čitanja tiskane slikovnice ili prikazivanja animiranog filma djeci.

Ključne riječi: tiskana slikovnica, animirani film, mediji, odgojitelji

Summary

The purpose of this work is a comparison of the use of printed picture books as a classic medium and animated films as a new medium in institutions of early and preschool education. The hypothesis of this research is that printed picture books are more often used due to their simplicity, availability and versatility, as well as because they are a suitable additional tool when tackling various educational themes.

The beginning of the work outlines the theoretical data on the printed picture book and the animated film, as well as history, types and use of these types of media in early and preschool education institutions. After this, the methodology of the research is presented. The research was carried out through an online questionnaire that was completed by 41 kindergarten teachers who work in early and preschool education institutions in Zagreb. This is followed by the analysis of the answers, that is, the results of the questionnaires. The discussion chapter is followed by a conclusion.

The hypothesis of the research has been confirmed, but the research also resulted in obtaining other relevant data on the use of printed picture books and animated films. Based on the obtained data and results, this paper is completed with a couple examples of activities that can be carried out in early and preschool education institutions based on reading printed picture books and showing animated films to children.

Keywords: printed picture book, animated film, media, kindergarten teacher

1. UVOD

Slikovnice su dugo jedan od glavnih dijelova ranog odgoja i obrazovanja djece u odgojno-obrazovnim ustanovama i kod kuće. Razvojem tehnologije pojavila se nova vrsta medija kojem su djeca izložena i u ranom djetinjstvu, a to je animirani film. S obzirom na to da se oba oblika upotrebljavaju u radu s djecom u odgojno-obrazovnim ustanovama, u ovom se radu usporedila njihova upotreba. U okviru ovog rada provedeno je anketno istraživanje u kojem je sudjelovao 41 odgojitelj iz 10 vrtića s područja grada Zagreba. Anketa je bila namijenjena odgojiteljima i imala svrhu prikupljanja podataka o njihovim iskustvima s čitanjem tiskanih slikovnica i prikazivanjem animiranih filmova djeci. Cilj rada bio je usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te potvrditi hipotezu da se više upotrebljavaju tiskane slikovnice zbog njihove jednostavnosti, dostupnosti i raznovrsnosti te zbog toga što su pogodniji pomoćni materijal tijekom obrade različitih odgojno-obrazovnih tema. Nakon obrade rezultata istraživanja i kategorizacije odgovora slijedi rasprava o rezultatima u kojoj se analiziraju dobiveni rezultati te su prvo uspoređeni rezultati povezani sa slikovnicama u odnosu na rezultate povezane s animiranim filmom. Na temelju tih usporedbi doneseni su zaključci o stavovima odgojitelja o upotrebi slikovnica i animiranih filmova u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nakon rasprave navodi se nekoliko prijedloga aktivnosti, jedan dio aktivnosti povezan sa slikovnicom i jedan dio aktivnosti povezan s animiranim filmom.

2. O SLIKOVNICI I ANIMIRANOM FILMU

2.1. O slikovnici

U različitim radovima postoje različite definicije slikovnice. Hlevnjak (2000; str. 7) navodi kako je slikovnica „zbir malenih slika”, a Narančić i Kovač (2011; str. 30) navode kako je slikovnica „tekst, ilustracije i cjelokupni dizajn, ona je proizvodni i komercijalni predmet, socijalni, kulturalni i povijesni dokument i, naposljetku, djetetovo iskustvo”. Nadalje, Crnković (1990; str. 8) slikovnicu opisuje „prvom knjigom koju dijete dobiva u ruke”. Osim toga, Crnković i Težak (2002; str. 15–16) navode da slikovnica „nije čista književna vrsta, nego kombinacija i likovnog i književnog izraza”.

Crnković (1990; str. 5–6) navodi da je „dječja književnost posebni dio književnosti koji obuhvaća djela koja po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi” za dob od otprilike treće do četrnaeste godine. Nadalje, navodi kako dječja književnost može biti ili namjerno pisana za djecu ili je tijekom vremena postala prikladna za dječju dob. Imajući navedeno na umu, može se zaključiti da slikovnica pripada dječjoj književnosti. Nadalje, autor (1990; str. 9) navodi kako „nije lako odgovoriti što je u slikovnici bitnije, likovno ili književno”, no napominje kako postoje slikovnice u kojima nema riječi ili ih ima malo, no ne postoji slikovnica bez slika. Nasuprot tome, spominje kako slikovnica ne može biti dio dječje književnosti ako se u njoj ne nalazi tekst ili on samo opisuje sliku bez veće književne vrijednosti te da djelo više nije slikovnica već ilustrirana priča ako tekst prevladava nad slikama.

Usto, autori Hameršak i Zima (2015) kao bitan element slikovnice naglašavaju međuodnos tekstualnog i likovnog dijela slikovnice, što označava i njezinu jedinstvenost. Sljedeći važan element jest djetetov doživljaj slikovnice. Način na koji dijete doživljava slikovnicu ovisi o načinu „čitanja”, dječjoj dobi i razini djetetove pismenosti. Kada se radi o razini pismenosti, to označava percipira li dijete slikovnicu samo pomoću slika ili i pomoću teksta, a „čitanje” se može odvijati na tri načina. Prvi je način naizmjenično posvećivanje pažnje tekstualnom i slikovnom dijelu slikovnice. Drugi je način interaktivnost, a to znači da dijete ima slobodu izbora redoslijeda „čitanja”, to jest posvećivanja pažnje tekstualnim ili slikovnim dijelovima na stranici ili dvostranici koja je otvorena. Treći način jest ponavljanje „čitanja” slikovnice, to jest da se dijete ponovno vraća slikovnici nakon što ju je „pročitalo”.

Slikovnicu određuje i njezin vanjski izgled, najčešće u obliku knjige i u jednakoj mjeri karakteriziran paratekstom te tekstom i ilustracijama. Prema Đorđić (2015), Gérard Genette, koji je napisao najvažniji tekst o paratekstu, paratekstom naziva izvantekstualne elemente kao što su autorovo ime, naziv djela, ilustracije, predgovor i slično. To su elementi kojima je „svaki tekst okružen, proširen i predstavljen” te koji „omogućuju tekstu da postane knjiga i da kao takav bude ponuđen čitateljima i publici općenito”. Paratekst u slikovnici najčešće uključuje autorovo ime, naslov djela, izdavača te ilustracije. Ovisno o kulturi, autoru, povijesti, književnom rodu i izdanju, paratekst se može mijenjati.

Također, ističe se i važnost slike u slikovnici. Autori Hamersšak i Zima (2015) navode, prema Langeu (1897), da cilj slikovnice nije samo proces u kojemu je djetetu dano umjetničko djelo i ono ga dalje mora naučiti percipirati nego slikovnica treba omogućiti djetetu da procesom promatranja samostalno prirodno razvija način percepcije djela. Navedeno podupire i Ruskin (1857) koji ističe kako je važno neiskustveno, osjetilno i „intuitivno” percipiranje umjetnosti koje se pojavljuje kod djece, a što on i naziva „dječje gledanje”.

2.1.1. Povijest slikovnice

Pretečom slikovnice u svijetu smatra se djelo „Orbis sensualium pictus” („Oslikani osjetilni svijet”) Jana Komenskoga, koje je objavljeno 1658. godine i sadrži elemente slikovnog rječnika i slikovnice (Kalinić Lebinec, 2018, url). Prema Čičko (2000) ono je poslužilo kao uzor mnogim kasnijim ilustriranim knjigama o prirodi, umjetnosti i „čudoređu” za djecu i mlade, ali prvom pravom slikovnicom smatra se djelo „Slikovnice za djecu” J. Bertucha koje je nastalo u 12 dijelova u bakrorezu 1792. godine. Bertuch je smatrao da je slikovnica „obavezan dio inventara dječje sobe” te da „poučavanje djeteta treba započeti preko slika” (Batinić i Majhut, 2001; str. 23). Nadalje, 1845. godine u Njemačkoj je objavljena slikovnica „Struwelpeter” („Janko Raščupanko”, slika 1) koju je napisao Heinrich Hoffman. Ona predstavlja prvu slikovnicu „modernog” dizajna. Sličan dizajn može se vidjeti i u knjizi za djecu „Max i Moritz” Wilhelma Buscha iz 1865. godine, a smatra se pretečom današnjeg stripa (Batinić i Majhut, 2001).

Slika 1. Originalno njemačko izdanje „Janka Raščupanka” iz 1845. godine (Dewitz, Kobešćak, 2009, para. 1)

Hrvatska slikovnica pojavljuje se osjetno kasnije u usporedbi s ostalim državama u Europi. Slikovnica se često smatrala običnim proizvodom poput dječjih igračaka, a ne autorskim djelom. Zato slikovnice u prošlosti često nisu imale elemente parateksta (prema Genettu), tj. navedenu godinu izdanja, imena autora teksta i slika te ime nakladnika. Imajući u vidu prethodno navedeno, može se pretpostaviti da se slikovnica nije smatrala vrstom dječje literature (Batinić i Majhut, 2001). Nadalje, prema najnovijim istraživanjima slikovnica „Mala zvěrnica” izdavača Hartmana (slika 2), objavljena 1864. godine, smatra se najstarijom sačuvanom hrvatskom slikovnicom (Hameršak i Zima, 2015). Prije se smatralo da je najstarija sačuvana hrvatska slikovnica „Domaće životinje” iz 1885. godine. Za slikovnicu „Domaće životinje” tekst je napisao Josip Milaković, a oslikao ju je Heinrich Leutemann (Batinić i Majhut, 2000). Prvi je hrvatski ilustrator slikovnica Vladimir Kirin koji je ilustrirao „Dječju čitanku o zdravlju” 1927. godine (slika 3). Pjesme „Čitanke” napisala je Ivana Brlić-Mažuranić, no ne navodi se u samom djelu (Batinić i Majhut, 2000).

Slika 2. Naslovna stranica slikovnice „Mala zvěrnica” (Hartman, 2015, str. 443)

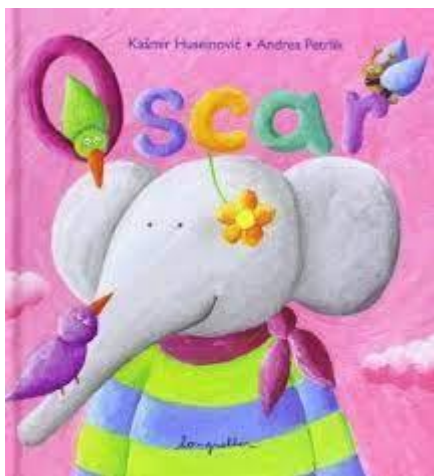
Slika 3. Naslovna stranica „Dječje čitanke o zdravlju” (Hrvatski školski muzej, 2020)

Autorski koncept slikovnice i pojam autora dječje knjige afirmirali su se tek poslije, točnije 1960-ih. Autori ilustracija dječjih knjiga mnogi su poznati slikari, grafičari, strip-crtači i autori crtanih filmova (Verdonik, 2015).

2.1.2. Digitalne (elektroničke, računalne) slikovnice

Slikovnica u digitalnom obliku „čita” se na računalu, a po tome se razlikuje od tiskane slikovnice. Međutim, Štefančić (2000) navodi kako multimedijalna slikovnica (u ovom se kontekstu navedeno odnosi na digitalnu) sadrži ilustriranu priču kao i tiskana, ali su joj pridodane naracija, glazba, zvučni efekti i animacije. Digitalna slikovnica bolje je prilagođena vremenu kojemu djeca žive i tehnologiji kojom se koriste.

Martinović i Stričević (2011) navode kako se u Hrvatskoj digitalne slikovnice tek sada počinju pojavljivati. Jedne od prvih digitalnih slikovnica jesu „Oskar” (2008, slika 4) i „Boje” (2010) Kašmira Huseinovića, a ilustrirala ih je Andrea Petrlík Huseinović. Također, slikovnica o slonu Oskaru prva je hrvatska slikovnica koja je prilagođena za uređaje iPad i iPhone (Martinović i Stričević, 2011). Nadalje, za razvoj digitalne slikovnice važan je i međunarodni multimedijalni projekt interaktivnih „Priča iz davnine” Ivane Brlić-Mažuranić. Navedeno uključuje dva izdanja na CD-ROM-u (prvi i drugi dio) koji sadrže animirane interaktivne priče (slika 5). Od današnjih slikovnica ističu su slikovnice „Andrej i mali krokodil” (2022) i „Vilenica Sana” (2022) Ive Bagić.

Slika 4. Naslovnica digitalne slikovnice „Oskar” (Križanović, 2020, str. 39).

Slika 5. Prvi dio interaktivnih „Priča iz davnine” (Bulaja naklada, 2014).

2.1.3. Pregled uporabe tiskane slikovnice u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Danas se mnoge ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koriste tiskanim slikovnicama u okviru provođenja redovitog odgojno-obrazovnog programa. Doduše, na mrežnim se stranicama najviše spominje općenita uloga slikovnice u djetetovu životu i upotreba slikovnice kao dio određenih projekata. O tome kakva treba biti dobra slikovnica i o potrebnim kvalitetama slikovnice piše se, primjerice, na mrežnim stranicama Dječjeg vrtića Zrno iz Zagreba, Dječjeg vrtića Ploče iz Ploča i Dječjeg vrtića Cvrčak iz Virovitice.

Konkretna upotreba slikovnice na mrežnim stranicama najčešće se spominje u okviru provođenja određenog projekta. Primjerice, Dječji vrtić Cvrčak iz Knina proveo je projekt „U svijetu priča” radi poticanja i podržavanja razvoja dječjih mogućnosti pomoću slikovnice kao djeci bliskog medija jer već od najranije dobi pokazuju interes za slušanjem priča, listanjem slikovnica, prepričavanjem, pričanjem prema slikopričama i slično. Nadalje, Dječji vrtić Tintilinić proveo je projekt „Boje” (slika 6) za djecu u dobi od dvije do tri godine. Cilj projekta bio je svakodnevnim čitanjem i listanjem tiskanih slikovnica djecu potaknuti na spoznavanje svijeta koji ih okružuje prepoznavanjem i imenovanjem osnovnih boja te poticati razvoj njihove govorne komunikacije. Najčešće su se upotrebljavale slikovnice „Boje”, „Učimo boje s Viktorom” i „Opipaj i osjeti boje”. Također, Dječji vrtić Đakovo proveo je projekt „Mažuranac” u sklopu kojeg su odgojitelji neposrednim radom s djecom od najranije dobi integrirali priču, bajku, basnu i stihove u sva odgojno-obrazovna područja te na taj način utjecali na cjelovit razvoj djeteta, uz njegovu aktivnu ulogu, podržavajući prirodu učenja djeteta projektnim pristupom radu. Dječji vrtić Radost proveo je projekt „Čitajmo zajedno!” u sklopu kojeg su djeca u doba epidemije bolesti COVID-19 posjećivali vrtićku knjižnicu i posudili slikovnicu. Navedeno potiče djecu na čitanje, istraživanje, ali i ponovni dolazak u vrtićku knjižnicu. Ova je projekt još uvijek u tijeku.

Projekt "Boje" u odgojnoj skupini "Patkice"

Djeca u dobi od 2 do 3 godine.

Početkom pedagoške godine i tijekom odgojno - obrazovnog rada uočili smo da samo dvoje, troje djece razlikuje i imenuje boje dok smo kod ostalih primijetile interes za spoznavanje boja.

Cilj projekta bio je potaknuti spoznavanje svijeta koji nas okružuje prepoznavanjem i imenovanjem osnovnih boja te poticanje razvoja govorne komunikacije. Ostvarivanju ciljeva pridonijelo je korištenje slikovnica: "Boje", "Učimo boje s Viktorom", i "Opipaj i osjeti boje". Svakodnevnim čitanjem djeca su bogatila svoj rječnik i govorne sposobnosti.

Slika 6. Mrežna stranica projekta „Boje” Dječjeg vrtića Tintilinić.¹

Novosti

- Uplatno izvješće za pedagošku godinu 2022./2023.
- Upisi u novu pedagošku godinu 2022./2023.
- Ususret Uskrsu
- Zubi
- Mjesec hrvatske knjige 15. listopada - 15. studenog
- Upisi u Dječji vrtić TINTILINIĆ
- Ususret Uskrsu
- Obilježavanje svjetskog dana osoba sa sindromom down
- Upute HZJZ i MZO za sprječavanje i suzbijanje epidemije COVID-19
- Obavijest za roditelje djece polaznika odgojne skupine "Sovice"
- Stabljene mjera i nove preporuke HZJZ
- Upisi u tijeku!
- Izjava o dolasku djeteta u vrtić za vrijeme trajanja pandemije COVID-19!
- Uskrsna potraga za pisanicama
- Obavijest o plaćanju vrtića
- Obavijest o radu dječjeg vrtića Tintilinić!
- Preporuke Stožera civilne zaštite Grada Svetog Ivana Zelina
- Projekt "Promet"
- Utjecaj glazbe na dječji razvoj
- Projekt "Puž"
- 21. ožujak - Svjetski dan osoba s Down sindromom
- Projekt "Šuma"
- Projekt na temu „Kukci"
- Kovčežić u rimi
- Projekt "Cvijetice" u odgojnoj skupini "Ježići"
- Radionica i odvajanje otpada i recikliranju
- PROJEKT "PROMET"
- Kovčežić
- Što sve voda može
- Fašnik 2019
- Jesen u "Ježićima"
- Moji zdravi zubi
- Dani kruha u odgojnoj skupini "Patkice"
- Odgojne skupine ZEČIĆI I SOVICE u posjet Pekarni Kralj - obilježavanje dana kruha

2.2. O animiranom filmu

Animirani film naziv je za sve vrste filmova (crtane, lutkarske i tako dalje) koji su proizvedeni različitim tehnikama animacije. Kinematografska animacija, koja je najvažnija za ovaj rad, umjetnost je kojom se pokret, to jest iluzija pokreta, postiže uzastopnim slikanjem ili snimanjem (nakon kojeg slijedi projekcija) pojedinačnih sličica vrpce. Osim klasične tehnike animacije koja se temelji na linearnom crtežu i plošnoj koloraciji, postoje razne vrste animacije koje se temelje na različitim materijalima i tehnikama. To su animacija lutaka, animacija predmeta, animiranje glumaca, računalna animacija, ali najpoznatija je klasična tehnika animacije koja upotrebljava linearne crteže i plošnu tehniku koloracije (*Filmska enciklopedija*, 2019).

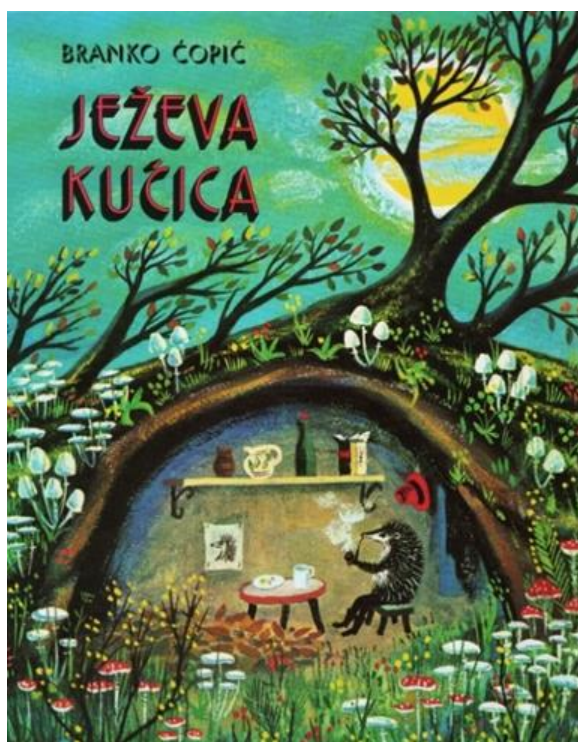
Posebnost je animiranih filmova u tome što stvaraju iluziju kretanja nizanjem sličica od kojih je svaka u maloj mjeri drugačija od one prethodne. Sličice se izmjenjuju brzinom od 24 sličica (kadrova) u sekundi. U animiranom filmu proces snimanja sastoji se od snimanja sličice po

¹ Andrašić, N. i Žiković, M. *Projekt „Boje” u odgojnoj skupini „Patkice”*. Dječji vrtić Tintilinić. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.djecji-vrtic-tintilinic.hr/novosti/36-projekt-boje-u-odgojnoj-skupini-patkice>

sličice, odnosno crteža po crteža, a svaki je crtež dio potpunog pokreta koji je određen scenarijem filma (*Žanrovi filmova*, 2011).

Animirani film može se smatrati i prijelaznim područjem između slikarstva i filma jer uključuje i umijeće crtanja ili slikanja. U animiranom filmu ima brojnih likovnih elemenata. Zbog toga su animirani film i likovna umjetnost usko povezani. Animirani film ne bi bio moguć bez likovnih elemenata kao što su crta, ploha, volumen, prostor i boja (Marušić i sur., 2004). Također možemo primijetiti povezanost animiranog filma i slikovnice gdje je također naglašen likovni element. Neki autori (Hlevnjak, 2000) navode da slikovnica nije književna umjetnost nego kombinacija i likovnog i književnog izraza, a neki (Crnković i Težak, 2002; str. 15–16) da je slikovnica „zbir malenih slika”.

Također, mnoge su slikovnice adaptirane u animirani film. Primjerice, slikovnica „Ježeva kućica” (slika 7) temelji se na basni koju je napisao Branko Ćopić i ilustrirao Vilko Gilha Selan te je prvi put objavljena 1957. godine. Istoimeni kratkometražni animirani film redateljice Eve Cvijanović iz 2017. godine temelji se na slikovnici „Ježeva kućica”. U filmu se upotrebljavaju izrađene lutke, a snimljen je tehnikom stop-animacije te je osvojio brojne nagrade (slika 8) (Zec, 2018).

Slika 7. Naslovna stranica slikovnice „Ježeva kućica” (FUŠ, 2018, str. 7)

Slika 8. Scena iz animiranog filma „Ježeva kućica” (FUŠ, 2018, str. 4)

2.2.1. Povijest animiranog filma

Tvorac prvog animiranog filma jest Emile Reynaud, a njegov animirani film „Pantomimes Lumineuses” prvi je put prikazan 28. listopada 1892. godine. De Chomón, Blackton i Cohl također su važni predstavnici prve faze razvoja animiranog filma. Oni su prvi upotrijebili filmsku vrpcu i prilagođenu ili stop-kameru koja registrira pokrete ručno izrađenih elemenata, kao što su crteži ili lutke.

Nadalje, klasični animirani film razvija se u SAD-u gdje počinje druga faza klasične animacije i gdje se počinju upotrebljavati crteži na prozirnim folijama tvorca W. McCaya. Nakon toga razvijaju se 1920-ih u serijama P. Sullivana te od kraja desetljeća s braćom M. i D. Fleischer te W. Disneyjem. Oni sa suradnicima u potpunosti razvijaju takozvanu „figuralnu animaciju”, to jest animaciju „trodimenzionalnog prostora, voluminoznih figura i punog animacijskog rekonstruiranja pokreta”. Treća faza jest faza moderne animacije koja započinje 1930-ih djelima A. Alexéieffa, B. Bartoscha, L. Lyea i N. McLarena (*Filmska enciklopedija*, 2019).

Jedan je od najutjecajnijih svjetskih autora animiranog filma Walt Disney (slika 9). Smatra se da je najviše pridonio razvoju animiranog filma svojom zamisli o uvođenju filmskog realizma u animaciju. Time je animirani film prestao služiti isključivo kao medij oživljavanja stripa (Ajanović, 2004). I danas se brojni Disneyjevi likovi i filmovi prikazuju u kinima i na televiziji, a likovi se proizvode i prodaju u raznim oblicima – kao igračke ili u obliku drugih komercijalnih proizvoda.

Slika 9. „Walt Disney and Mickey Mouse” (Jones, 2014, para. 1)

U Hrvatskoj je prve animirane filmove stvorio S. Tagatz 1922. godine u obliku kratkih animiranih reklama. Nekoliko godina kasnije, točnije 1929., u fotofilmskom laboratoriju Škole narodnog zdravlja izrađivali su se animirani ulomci i jedan cjeloviti crtani film „Martin u nebo, Martin iz neba” koji je animirao i nacrtao Petar Papp (Turković, 2012).

Kao važna ustanova u razvoju animiranog filma ističe se Zagrebačka škola crtanog filma. To je škola animacije koja je sredinom 1950-ih donijela „avangardni iskorak novog naraštaja zaljubljenika u pokrenuti crtež”. Škola je imala velik utjecaj na europsku filmsku baštinu jer je i u velikoj krizi krajem 1970-ih i 1980-ih proizvela više od 400 naslova „vrijednih animiranih ostvarenja koja su nagrađena s više od 400 najprestižnijih nagrada širom svijeta” (Zagreb film).

Nadalje, u drugoj polovici 1950-ih u Zagrebu se u sklopu Studija za crtani film Zagreb filma javio grupni umjetnički pokret modernističkog stila. Kao važni autori „prve generacije” navode se Dušan Vukotić, Vatroslav Mimica i Nikola Kostelac. Kao izvanredni autori „druge generacije” navode se Zlatko Bourek, Borivoj Dovniković, Nedeljko Dragić, Zdenko

Gašparović, Zlatko Grgić, Boris Kolar, Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, Pavlo Štalter i drugi. Oni su svjetski poznati po umjetničkoj animaciji te su mnogo puta nagrađivani na raznim filmskim festivalima i često spominjani u povijesti animiranog filma. Kao najvažnija nagrada ističe se nagrada Oscar za film „Surogat” Dušana Vukotića (slika 10) 1962. godine (Turković, 2011).

Slika 10. Scena iz animiranog filma „Surogat” (Androić, 2019, para. 7)

2.2.2. Vrste animiranog filma

Pintarić (2017) izdvaja četiri vrste animiranog filma, a to su klasični (crtani) animirani film, lutkarski animirani film, kolažni animirani film i računalna animacija.

Klasični animirani film najčešće se izrađuje na način da animator na papiru napravi niz crteža olovkom. Ti se crteži nakon toga kopiraju na prozirne, celuloidne folije te se zatim bojavu. Poslije se svaka folija stavlja na oslikanu pozadinu i na taj se način snima sličica po sličica. Tijekom izmjenjivanja sličica pozadina ostaje ista. Klasični crtani film može se smatrati pravom likovnom umjetnošću jer je za njegovo nastajanje potrebna izrazita crtačka sposobnost.

Druga vrsta animiranog filma jest lutkarski film. U njemu se umjesto pokretanja lutaka, na primjer na pozornici, lutkini pokreti stvaraju postupkom animacije. Osim lutaka mogu se animirati i drugi trodimenzionalni predmeti i materijali koji se „animacijskom kamerom i snimanjem sličicu po sličicu prenose na filmsku vrpcu” (Filmska enciklopedija, 2019).

Treća je vrsta takozvana „kolažna animacija”. Dobila je ime prema slikarskoj tehnici u kojoj se različiti materijali nanose na istu plohu. U kolažnoj animaciji pomiču se statički elementi

likova, a animacijom se mijenjaju njihov položaj i odnos (Turković, 1988). Nažalost, kolažnom animacijom ne može se dobiti raznovrsnost animacijskih pokreta, no to se može nadoknaditi bojama pozadina, dodatnim likovnim elementima, bogatstvom boja i oblika, raznovrsnim kolažnim elementima te različitim tipovima kretnji.

U današnje se vrijeme vrlo često upotrebljava i računalna animacija koja je prvi puta upotrijebljena za stvaranje videoigara, ali je razvojem tehnologije primijenjena i na film. Računalna animacija obuhvaća različite tehnike, no glavna je zamisao da je animacija digitalno stvorena na računalu. Najčešće se animacija izrađuje pomoću različitih računalnih programa gdje se prvo stvaraju modeli, zatim se oni bojaju i na kraju animiraju u virtualnom okruženju (*Žanrovi filmova*, 2011). Prednost računalne animacije odnosi se na mogućnost da računalo samostalno izgrađuje sve međupokrete, pa se modeli ne moraju ručno stavljati u svaki pokret nego samo u glavne pozicije.

2.2.3. Pregled uporabe animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Broj mrežnih stranica koje prikazuju uporabu animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja manji je nego u slučaju tiskanih slikovnica.

U Dječjem vrtiću Zapruđe pokrenuta je medijska skupina u kojoj se djeca odgajaju i obrazuju na način da prepoznaju kvalitetne crtane filmove i druge medijske sadržaje. Također ih se potiče da prepoznaju i čitaju kvalitetne slikovnice. Osim projekcije i razgovora o filmu, program „Kina u vrtiću” za starije skupine uključuje i kreativne radionice na kojima djeca izrađuju optičke igračke ili nešto drugo vezano uz temu filma koji su gledali. Primjerice, nakon gledanja animiranog filma „Krava na mjesecu” djeca su izrađivala papirnate rakete i zatim ih lansirala u dvorištu.

Nekoliko dječjih vrtića na svojim stranicama izvještava o projekcijama animiranih filmova s odgojnom tematikom. U Dječjem vrtiću Zlatna ribica djeci su prikazali edukativni animirani film „Otvori oči” koji donosi savjete za očuvanje vida. U Dječjem vrtiću Opatija (slika 11) djeci je prikazan animirani film „Moje boje” Hrvatskog saveza za rijetke bolesti o djeci oboljeloj od rijetkih bolesti i/ili s teškoćama u razvoju. Usto, taj film govori o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima radi osnaživanja i poticanja socijalne uključenosti djece i mladih s rijetkim bolestima i/ili teškoćama u razvoju. Neki vrtići samo navode koje su filmove prikazali.

Primjerice, na mrežnim stranicama navodi se da je Dječji vrtić Različak prikazivao animirane filmove „Ježeva kućica” i „Iz dubine”.

The image shows a screenshot of the website for 'Dječji vrtić Opatija'. At the top left, the logo 'Dječji vrtić Opatija' is displayed. To its right is a horizontal navigation bar with five icons and their corresponding location names: a red star for 'Opatija', a pink octopus for 'Lovran', a yellow seahorse for 'Volosko', a blue sun for 'Ičići', and a green bird for 'Veprinac'. Below the navigation bar, on the left side, there is a vertical list of activities: 'o nama', 'naše kuće', 'programi', 'novosti', 'obavijesti', 'katak za roditelje', 'vrtić na daljinu', 'upisi u vrtić', 'dokumenti i natječaji', 'kontakt', and 'transparentnost proračuna'. At the bottom left of this list are logos for the European Union, the Ministry of Education, Science and Sports, and the Operational Program 'Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.'. The main content area features a section titled 'Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima'. Below the title is an illustration of many colorful hands reaching upwards. To the right of the illustration is a paragraph of text: 'Osjećaj prihvaćenosti u djetinjstvu jedna je od najvažnijih komponenti sretnog odrastanja. Iz tog razloga Hrvatski savez za rijetke bolesti izradio je animirani film za djecu obojelu od rijetkih bolesti i/ili s teškoćama u razvoju o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima u svrhu osnaživanja i poticanja socijalne uključenosti djece i mladih s rijetkim bolestima i/ili teškoćama u razvoju, a koji je djeci premijerno prikazan u sklopu edukacijsko-rehabilitacijskih Kampova za djecu s rijetkim bolestima i teškoćama u razvoju.' Below this text is a short paragraph: 'Animirani film prikazan je u sklopu projekta Razvoj Hrvatskog resursnog centra za rijetke bolesti (UP:02.2.2.06.0139) koji sufinancira Europska unija u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. sredstvima Europskog socijalnog fonda. Izrada video materijala sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Europskog socijalnog fonda. Sadržaj emitiranog materijala isključiva je odgovornost Hrvatskog saveza za rijetke bolesti.'

Slika 11. Mrežna stranica o aktivnosti „Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima” Dječjeg vrtića Opatija.²

² Dječji vrtić Opatija. (2020). *Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima*. Dječji vrtić Opatija. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://djecji-vrtic-opatija.hr/Novosti/Animirani-film-o-prihvacanju-razlicitosti-i-pozitivnim-vrijednostima>

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Opić (2016) navodi da je metodologija pedagoških istraživanja znanstvena disciplina koja proučava metode i postupke dolaženja do novih spoznaja u području pedagogije, odnosno odgoja i obrazovanja. Nadalje, Zelenika (2000) navodi da je metodologija „znanstvena disciplina u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite opće i posebne znanstvene metode.”

Ovisno o metodološkom pristupu, postoje kvalitativna i kvantitativna istraživanja. Kvalitativna istraživanja usmjerena su na razumijevanje određene pojave holističkim pristupom. Njihova je svrha razumijevanje određene pojave u cjelini, to jest takozvana „znanstvena generalizacija”. Za razliku od problema istraživanja u kvantitativnim istraživanjima, u kvalitativnim istraživanjima problem istraživanja može se nadopunjavati i mijenjati tijekom samog istraživanja. Zato kvalitativna istraživanja najvećim dijelom nastoje odgovoriti na pitanja „Kako?” i „Zašto?”. Kvantitativna istraživanja nomotetički su usmjerena, to jest rezultati dobiveni na uzorku generaliziraju se na cijelu populaciju. Svrha te vrste istraživanja uobičajeno se svodi na rješavanje stvarnih, odnosno praktičnih problema. Problem istraživanja u kvantitativnim istraživanjima postavlja se na početku i ne mijenja se tijekom istraživanja. Dakle, kvantitativna istraživanja nastoje najvećim dijelom odgovoriti na pitanje „Koliko?”. U toj vrsti istraživanja veliku ulogu ima statistička obrada podataka (Opić, 2016).

U ovom će radu biti primijenjen kvantitativni pristup jer je on znatno primjereniji temi koja se obrađuje. Drugim riječima, cilj istraživanja jest kvantitativno izmjeriti koliko se odgojitelji koriste tiskanim slikovnicama, a koliko se koriste animiranim filmom. Primjerice, koliko često čitaju djeci i koliko dugo, koliko često i koliko dugo im prikazuju animirane filmove i tako dalje. Taj će pristup omogućiti uspoređivanje korištenja klasičnog medija (tiskane slikovnice) i novog medija (animiranog filma).

Nadalje, Opić (2016) navodi da su glavne metode prikupljanja podataka u pedagogiji i odgoju i obrazovanju anketiranje, intervjuiranje, testiranje, analiza sadržaja i sustavno (strukturirano) opažanje.

Anketiranje je metoda prikupljanja podataka o stavovima ispitanika, njihovim percepcijama, preferencijama i slično, a anketni upitnik instrument je anketiranja (prikupljanja podataka). Anketa u užem smislu podrazumijeva anketni upitnik koji ispunjavaju ispitanici. S obzirom na način provedbe anketnog upitnika, anketiranje može biti neposredno, mrežno i telefonsko. Neposredno anketiranje podrazumijeva izravan kontakt između anketara i anketirane osobe.

Anketar dijeli anketni upitnik ispitanicima uz upute o načinu ispunjavanja i, prema potrebi, daje odgovore na pitanja koja ispitanici imaju. Prednosti su ovog načina provedbe anketiranja dobar odaziv, mogućnost rješavanja nejasnoća te činjenica da anketar može utjecati na uvjete u kojima se provodi istraživanje. Nedostaci su ovog načina provedbe anketiranja skupoća i dugotrajnost postupka, mogućnost utjecaja anketara na ispitanike te nedostatak anonimnosti. Mrežno anketiranje označava način ispunjavanja ankete na određenoj mrežnoj stranici ili slanje anketnog upitnika elektroničkom poštom ispitaniku te je zato ovaj oblik anketiranja trenutno najjednostavniji oblik anketiranja. Mnoge su prednosti mrežnog anketiranja. Naime, njime se može obuhvatiti veći broj sudionika, osigurano je da svaki ispitanik dobiva potpuno ista pitanja te se ne zahtijeva izdvajanje velikih financijskih sredstava. Nedostaci su mrežnog anketiranja mogućnost slabijeg odaziva, slabija ili nepostojeća mogućnost odgovora na pitanja zbog nejasnoća koje je nemoguće razjasniti u tijeku anketiranja kao pri neposrednom anketiranju te nemogućnost nadzora ispitanika koji ispunjavaju anketu (anketu može ispuniti svatko tko ima pristup mrežnoj stranici ili anketi poslanoj e-poštom). Naposljetku, poštansko i telefonsko anketiranje u pedagogiji i odgoju i obrazovanju u prošlosti se češće upotrebljavalo, no danas se upotrebljava vrlo rijetko te je većinom zamijenjeno mrežnim anketiranjem.

Neovisno o metodi prikupljanja podataka, tijekom izrade ankete važno je obratiti najveću pozornost na sastavljanje pitanja, to jest pobrinuti se da ih je što manje, da su relevantna i da su jasna. Ona se ne smiju ponavljati i ne smiju u sebi sadržavati više različitih pitanja ili potpitanja te ne smiju sugerirati određeni odgovor. Prema vrsti pitanja u anketi, razlikuju se pitanja otvorenog, zatvorenog i mješovitog tipa. Pitanja otvorenog tipa su pitanja u kojima nije ponuđen odgovor, nego ga ispitanik sam upisuje. Prednost ove vrste pitanja jest da ispitanik može slobodno izraziti svoje misli i stavove, a nedostatak je teža i složenija obrada odgovora zbog njihove raznovrsnosti. Pitanja zatvorenog tipa su pitanja na koja su ponuđeni odgovori. Prednost je laka obrada rezultata, no nedostatak je što nije uvijek moguće predvidjeti sve odgovore na pitanja. Pitanja mješovitog tipa kombinacija su prethodne dvije vrste na način da su ponuđeni odgovori (zatvoreni tip pitanja), ali ispitanik može i dodatno upisati drugi odgovor ako mu ne odgovara nijedan od ponuđenih odgovora (otvoreni tip pitanja).

Uz anketiranje postoji i druga metoda prikupljanja podataka – intervjuiranje. Ono označava anketu koja se provodi u usmenom obliku. Intervjuiranje zahtijeva veću količinu vremena i bolju pripremljenost osobe koja ga provodi. Ako se anketiraju djeca, ovaj je oblik prikupljanja podataka najčešći s obzirom na to da djeca još nisu usvojila čitanje i pisanje na razini koja bi im omogućila pisano ispunjavanje ankete. Postoje tri vrste intervjua: strukturirani

(standardizirani), polustrukturirani i slobodni intervju. Strukturirani (standardizirani) intervju označava način intervjuiranja kada anketar ima unaprijed pripremljena pitanja (anketni upitnik) koja čita ispitaniku. Svim ispitanicima postavljaju se ista pitanja. Anketar zapisuje isključivo odgovore na postavljena pitanja te ne zapisuje ostale misli, stajališta i opažanja ispitanika jer nisu predmet njegova mjerenja. Polustrukturirani intervju označava anektiranje u kojem anketar ima unaprijed pripremljena okvirna pitanja (to su najčešće pitanja otvorenog tipa), no tijekom intervjua osim odgovora na konkretna pitanja anketar zapisuje i ostale misli, opažanja i stavove ispitanika. Prikupljene misli, opažanja i stavovi mogu se poslije upotrijebiti za bolje razumijevanje ispitanika i ispitivane teme. Slobodni intervju označavaju način intervjuiranja u kojem je postavljena samo šira tema razgovora i nema pripremljenih pitanja, već se pitanja nameću iz odgovora na prethodna pitanja. Slobodni intervju svakako je pogodniji za kvalitativni pristup.

Treća metoda prikupljanja podataka jest testiranje, no ono se u pedagogiji te odgoju i obrazovanju najčešće upotrebljava samo za testiranje znanja. Četvrta metoda jest analiza sadržaja. Ona se najčešće upotrebljava u analizi knjiga, tiskovina, znanstvenih radova, medija i slično. Peta metoda prikupljanja podataka jest sustavno (strukturirano) opažanje. Ona predstavlja metodu neprekidnog opažanja neke pojave prema pripremljenom planu, neinterventnim pristupom tako da se pojava promatra bez uključivanja ili interventnim pristupom tako da se osoba uključuje u pojavu i sudjeluje u njoj (Opić, 2016).

Za vrstu istraživanja na kojem se temelji ovaj rad glavne metode koje se mogu primijeniti za prikupljanje podataka jesu anketiranje i intervjuiranje. Intervjuiranje je u nekim slučajevima posebno prikladna metoda za potrebe ovakvog istraživanja s obzirom na to da ne ograničava ispitanike višestrukim odgovorima, nego odgojiteljima pruža mogućnost da sami daju svoj odgovor. Format intervjua također olakšava ispitanicima proces davanja odgovora u smislu da mogu opširnije i otvorenije dati svoje odgovore ispitivaču nego što bi ih mogli napisati u anketi. Kao primjer navedenog može se navesti pitanje „Znate li naslove slikovnice/a koju/e djeca najčešće „čitaju”/listaju? Ako je odgovor da, navedite nekoliko naslova.” Tijekom intervjua, ako je odgovor da, odgojitelj će vjerojatno dati opširnije odgovore, navesti više naslova slikovnica ili dati svoje razloge za odabir određenih slikovnica dok će u pisanoj anketi vjerojatno navesti samo nekoliko primjera.

Ipak, u istraživanju na kojem se temelji ovaj rad korištena je metoda ankete. Prije svega, podaci prikupljeni anketom posebno su pogodni za ovu vrstu istraživanja zbog kontrole nad pitanjima koja se postavljaju ispitanicima. Svaki ispitanik dobiva potpuno ista pitanja dok je u intervjuu

moguće da se neka pitanja zaborave postaviti ili da se postave na drugačiji način različitim ispitanicima. Nadalje, tijekom intervjua ispitanici mogu davati vrlo opširne odgovore na postavljena pitanja, a pritom možda ne daju konkretne odgovore na postavljeno pitanje. Takve je odgovore poslije teško analizirati i kategorizirati. Osim toga, anketom se može obuhvatiti veći broj ispitanika te odgojitelji mogu ispuniti anketu kada im to najviše odgovara. To olakšava provedbu ankete za ispitivača i ispitanike. S druge pak strane, za intervju moraju odvojiti vrijeme unutar radnog vremena kako bi sudjelovali, a time se može smanjiti potencijalni broj provedenih intervjua.

Također, moguća je „ukočenost” ili nelagoda ispitanika zbog procesa ispitivanja i formalnijeg okruženja (primjerice, zbog radnog okruženja) koje im može onemogućiti davanje iskrenih odgovora, posebice ako je riječ o anketi (istraživanju) za koju je bolje anonimno odgovaranje. Moguće je da se i zbog izravne interakcije s ispitivačem tijekom intervjua ispitanik želi prikazati „u najboljem svjetlu” te zato može davati odgovore koji nisu u skladu sa stvarnim stanjem. Intervjuiranje se također može i tonski snimati uz zapisivanje odgovora. U tom se slučaju ispitanika treba upozoriti da će se razgovor snimati, no moguće je da snimanje razgovora ispitaniku izazove nelagodu te oteža ili onemogućiti opuštanje. Naposljetku, u intervjuima postoji opasnost od namjernog ili nenamjernog sugeriranja odgovora. Pisane ankete ispitanicima omogućuju da se osjećaju opuštenije jer mogu ispunjavati anketu u neformalnom, ugodnom okruženju (primjerice, kod kuće), zatim olakšavaju provedbu ispitivačima i ispitanicima te podrazumijevaju lakšu i bržu obradu podataka u usporedbi s intervjuom.

Na kraju je bitno napomenuti da se, imajući u vidu trenutačnu zdravstvenu situaciju vezanu uz pandemiju bolesti COVID-19 u vrijeme pisanja ovog rada, pokazalo da je zbog epidemioloških mjera najpoželjnija metoda istraživanja mrežna anketa. Tijekom pripreme provođenja istraživanja prilikom kontaktiranja vrtića i odgojitelja mnogi su izrazili zabrinutost u vezi s mogućom zarazom ako bi se istraživanje provelo intervjuiranjem, no bili su otvoreni i zainteresirani za mogućnost ispunjavanja ankete.

Pitanja u anketi mješovitog su tipa. Time se, uz pitanja s ponuđenim odgovorima (primjerice, „Koliko često čitate djeci tiskanu slikovnicu?”), otvorila mogućnost prikupljanja dodatnih podataka (primjerice, o naslovima slikovnica koje djeca najčešće „čitaju”/listaju samostalno ili im se čitaju, naslovima animiranih filmova i drugo).

3.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bila je usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Istraživanje je provedeno pomoću ankete. Postavljenim pitanjima nastojalo se istražiti sljedeće: koliko često odgojitelji čitaju tiskane slikovnice djeci; koliko im ih dugo čitaju; koja je namjena njihova čitanja (obrada nekih tematskih područja, poticanje razvoja djece u određenim područjima djece ili samo njihova želja); u koje im vrijeme dana najčešće čitaju; provode li nakon čitanja određene aktivnosti povezane s čitanjem i, ako provode, koje su to; koliko slikovnica ima u skupini; „čitaju”/listaju li djeca slikovnice samostalno i/ili s odgojiteljem; koje su teme i naslovi slikovnica koje djeca odabiru, a koje teme i naslove odabiru odgojitelji te imaju li djeca i odgojitelj najdražu tiskanu slikovnicu. Slična pitanja bila su postavljena i u vezi s animiranim filmom kako bi se olakšala usporedba između tih dvaju medija. Cilj je također bio usporediti reakciju djece na najavu čitanja tiskane slikovnice i najavu gledanja animiranog filma.

Hipoteza istraživanja jest da se više upotrebljavaju tiskane slikovnice zbog njihove jednostavnosti, dostupnosti i raznovrsnosti i zbog toga što su pogodniji pomoćni materijal za obradu različitih odgojno-obrazovnih tema.

3.2. Tehnički podaci

U ovom istraživanju sudjelovao je 41 odgojitelj iz 10 vrtića s područja grada Zagreba. Iz Dječjeg vrtića Mali istraživač uključeno je 12 ispitanika, iz Dječjeg vrtića Radost 7 ispitanika, iz Dječjeg vrtića Sunčev sjaj – Nazaret 4 ispitanika, iz Dječjeg vrtića Iskrice 3 ispitanika, iz Dječjeg vrtića Vedri dani 3 ispitanika, iz Dječjeg vrtića Pčelica 2 ispitanika i jedan ispitanik iz dječjih vrtića Poletarac, Vrbik i Zvončić te 7 odgojitelja iz Zagreba koji nisu naveli ime dječjeg vrtića u kojem trenutačno rade. Istraživanje je provedeno u lipnju 2022. godine. Za ispunjavanje ankete bilo je potrebno deset minuta. Identiteti ispitanika potpuno su anonimni.

Za potrebe istraživanja izrađen je anketni upitnik (Prilog 1). Anketni upitnik sastoji se od pet stranica. Anketa je bila namijenjena odgojiteljima i imala svrhu prikupljanja podataka o njihovim iskustvima s čitanjem tiskanih slikovnica i prikazivanjem animiranih filmova djeci. Na početku upitnika dane su informacije o anketi (vrijeme ispunjavanja, zašto je anketa izrađena) te upute za ispunjavanje. Upitnik se sastoji od 38 pitanja, od kojih se 5 pitanja odnosi na opće podatke, 17 pitanja na slikovnice (13 općenitih pitanja i 4 dodatna pitanja), 15 pitanja

na animirani film (11 općenitih pitanja i 4 dodatna pitanja) te se jedno pitanje odnosi na usporedbu reakcija djece kada se najavi čitanje tiskane slikovnice i kada se najavi prikazivanje animiranog filma. U anketi je 19 pitanja imalo ponuđene odgovore, a 19 je pitanja bilo otvorenog tipa, uglavnom o naslovima slikovnica i filmova ili o obrađenim temama.

U prvom dijelu anketnog upitnika prikupljali su se opći podaci o ispitaniku (dob, spol, radno iskustvo, ime vrtića i županije te dobna skupina u kojoj ispitanik trenutačno radi) zbog mogućih razlika u odgovorima, posebno kada je riječ o različitim radnim iskustvima i radu u grupama s djecom različite dobi. Drugi i treći dio anketnog upitnika vrlo su slični prema sadržaju pitanja kako bi se pri analizi odgovora lakše uočila razlika u upotrebi klasičnog medija (tiskana slikovnica) i novog medija (animirani film). Oba navedena dijela upitnika sastoje se od nekoliko cjelina. Drugi dio anketnog upitnika sadržava pitanja o tiskanoj slikovnici i sastoji se od triju cjelina, a treći dio anketnog upitnika sadržava pitanja vezana uz animirani film i sastoji se od triju cjelina. Treći dio uključuje i posljednje pitanje koje se odnosi na usporedbu reakcija djece na te dvije vrste medija.

U prvoj cjelini o tiskanoj slikovnici nastojalo se prikupiti informacije o tome čitaju li odgojitelji djeci tiskane slikovnice, koliko često (jednom ili više puta dnevno, nekoliko puta tjedno ili rjeđe) i koliko dugo traje čitanje (do 10 minuta, do 20 minuta, do 30 minuta, do 40 minuta ili dulje), koja je namjena njihova čitanja (obrada tematskih područja, uz preciziranje o kojim je područjima najčešće riječ, poticanje razvoja određenih područja kod djece, želja djece ili drugo) i u koje vrijeme dana najčešće čitaju slikovnice (prije spavanja, prije doručka, u slobodno vrijeme, prije izlaska sa skupinom, u „krugu“, uz preciziranje u koje se vrijeme dana odvija „krug“ i tako dalje).

U drugoj cjelini nastojalo se prikupiti informacije o metodičkim aktivnostima kao što su razgovor, dramatizacija, likovna aktivnost i slično koje odgojitelji provode s djecom nakon čitanja tiskane slikovnice, informacije o tome koliko otprilike slikovnica ima u prostoru vrtićke skupine odgojitelja te „čitaju“/listaju li djeca tiskane slikovnice samostalno, isključivo s odgojiteljem ili oboje.

U trećoj cjelini nastojalo se prikupiti informacije o temama slikovnica koje djeca najčešće „čitaju“/listaju samostalno (životinje, problemske slikovnice, priroda, prirodne pojave i drugo). Ako je odabran odgovor „problemske slikovnice“, ispitanike se u anketi potiče da navedu koje su najčešće teme tih slikovnica i, ako znaju, koji su naslovi tiskanih slikovnica koje djeca najčešće „čitaju“/listaju samostalno. Sljedeće pitanje odnosilo se na teme slikovnica koje odgojitelji najčešće čitaju djeci. Ako su odabrali odgovor „problemske slikovnice“, ispitanici

su potaknuti da navedu koje su najčešće teme tih slikovnica i imaju li djeca najdražu slikovnicu i, ako imaju, koji su njihovi naslovi. Također je postavljeno pitanje imaju li odgojitelji najdražu slikovnicu (ili slikovnice) koju čitaju djeci te koji je njezin naslov.

U prvoj cjelini o animiranom filmu nastojalo se prikupiti informacije prikazuju li odgojitelji djeci animirane filmove, a ako odaberu odgovor „ne”, bilo je potrebno navesti razlog/razloge neprikazivanja. Zatim je ispitano koliko često odgojitelji prikazuju animirane filmove (jednom ili više puta dnevno, nekoliko puta tjedno ili rjeđe) te prikazuju li kratkometražne filmove, dugometražne filmove ili oboje.

U drugoj cjelini nastojalo se prikupiti informacije o tome kakva je dječja pažnja tijekom odgojiteljeva prikazivanja animiranog filma djeci (gledaju li djeca koncentrirano ili im nešto drugo odvlači pažnju), koja je namjena prikazivanja animiranih filmova (obrada tematskih područja, uz preciziranje najčešćih tematskih područja, poticanje razvoja određenih područja kod djece, želja djece ili drugo) i u koje vrijeme dana odgojitelji najčešće prikazuju animirane filmove djeci (prije spavanja, prije doručka, u slobodno vrijeme, prije izlaska sa skupinom, u „krugu”, uz preciziranje u koje se vrijeme odvija „krug”, i tako dalje).

U trećoj cjelini nastojalo se prikupiti informacije o temama animiranih filmova koje odgojitelji najčešće prikazuju djeci (životinje, problemski animirani filmovi, priroda, prirodne pojave ili drugo). Ako je odabran odgovor „problemski animirani filmovi”, ispitanike se potiče da navedu koje su najčešće teme tih filmova. Zatim je ispitano koje animirane filmove djeca najčešće žele da im ih odgojitelj prikazuje, imaju li djeca najdraži animirani film za koji žele da im ga odgojitelj prikazuje i koji su naslovi tih filmova. Također se nastojalo saznati koje metodičke aktivnosti odgojitelji provode s djecom nakon prikazivanja animiranog filma (razgovor, dramska interpretacija scena iz animiranog filma, likovna aktivnost ili drugo) te ima li odgojitelj omiljeni animirani film (ili više njih) koji prikazuje djeci i, ako ima, koji je njegov naslov.

Posljednjim pitanjem nastojala se ispitati reakcija djece na najavu čitanja tiskane slikovnice i reakcija djece na najavu gledanja animiranog filma, ali samo u slučaju kada odgojitelj djeci i čita tiskane slikovnice i prikazuje animirane filmove.

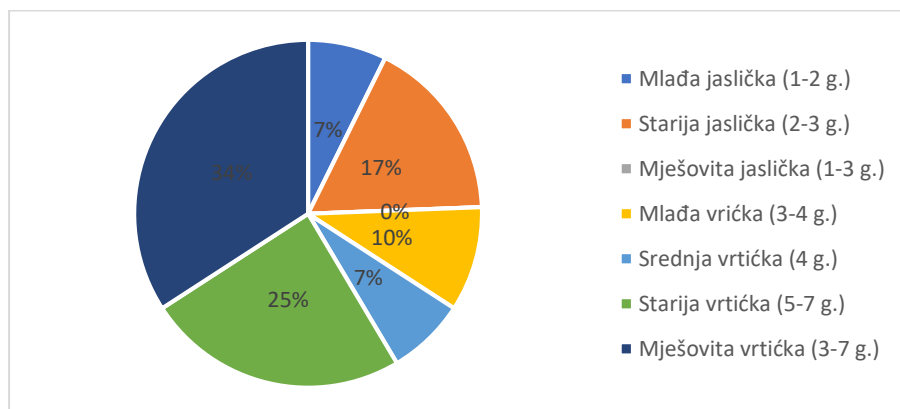
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. Opće informacije

U prethodnom poglavlju navedeni su podaci o broju ispitanika (odgojitelja) i dječjim vrtićima u kojima trenutačno rade.

U prvom dijelu anketnog upitnika prikupljali su se opći podaci o ispitaniku. Vezano uz dob ispitanika, najmlađa osoba ima 23 godine, a najstarija osoba ima 61 godinu. Prosječna je dob ispitanika 42 godine. Najveći dio ispitanika identificira se kao ženskog roda, a samo je jedan ispitanik muškog roda. Omjer navedenog je 97,6 % naprema 2,4 %. Vezano uz radno iskustvo, osobe s najmanje radnog iskustva dvije su osobe s jednom godinom iskustva, a najviše radnog iskustva ima osoba koja radi 42 godine i 5 mjeseci. Prosječno je radno iskustvo 18 godina i 8 mjeseci. Svi ispitanici koji su popunili anketu odgojitelji su koji rade u vrtiću u gradu Zagrebu.

Nadalje, vezano uz dobnu skupinu u kojoj odgojitelji trenutačno rade („U kojoj dobnoj skupini trenutačno radite?”), ponuđeni odgovori bili su na skali od mlađe jasličke skupine (1 – 2 godine) do starije vrtićke skupine (5 – 7 godina) i mješovite vrtićke skupine (3 – 7 godina). Odgojitelji su odabirali sve odgovore osim mješovite jasličke skupine (1 – 3 godine). Prema odabranim odgovorima, najveći broj odgojitelja, njih 14 (34,1 %), radi u mješovitoj vrtićkoj skupini (3 – 7 godina). U starijoj vrtićkoj skupini (5 – 7 godina) radi 10 odgojitelja (24,4 %), u starijoj jasličkoj skupini (2 – 3 godine) radi njih 7 (17,1 %), a u mlađoj vrtićkoj skupini (3 – 4 godine) radi 4 odgojitelja (9,8 %). U mlađoj jasličkoj skupini (1 – 2 godine) radi njih 3 (7,3 %), isto kao i u srednjoj vrtićkoj skupini (5 – 7 godina). Rezultati su prikazani na grafikonu broj 1.

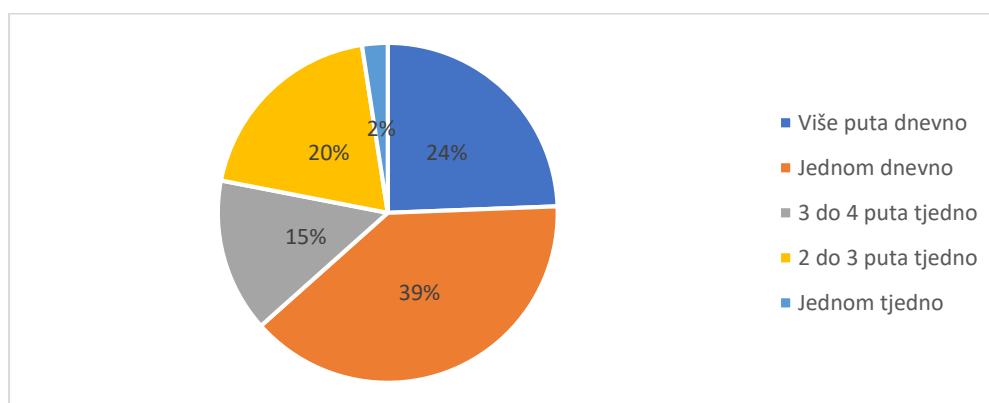

Grafikon 1. Prikaz rezultata rada odgojitelja u određenim dobnim skupinama djece.

4.2. Tiskana slikovnica

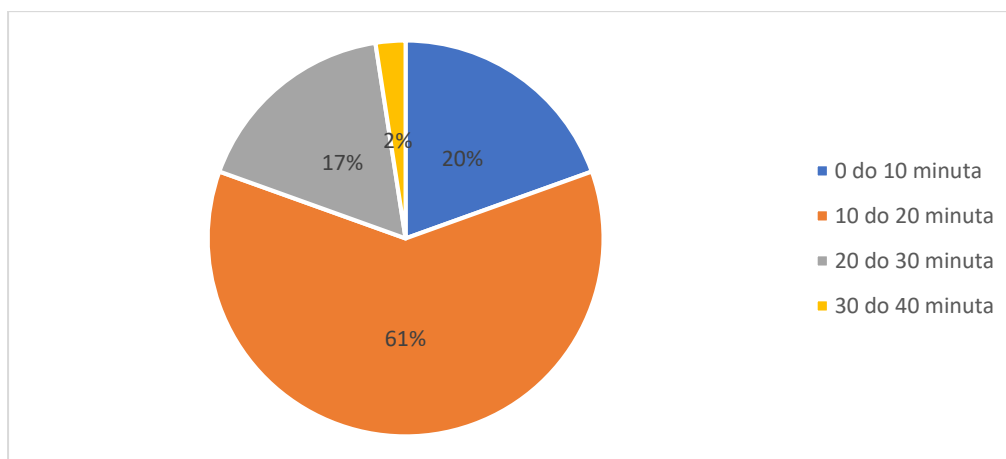
Drugi dio anketnog upitnika odnosio se na odgojiteljevu upotrebu tiskane slikovnice u svojem odgojno-obrazovnom radu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Na prvo pitanje svi su odgojitelji odabrali odgovor da čitaju tiskane slikovnice djeci. Nadalje, svi odgojitelji odabrali su odgovor da djeci čitaju slikovnice u rasponu od jednom tjedno do više puta dnevno. Ostale učestalosti čitanja nije odabrao nijedan odgojitelj. Prema odabranim odgovorima, najveći broj odgojitelja, njih 16 (39 %), čita tiskanu slikovnicu djeci jednom dnevno, a njih 10 (24,4 %) čita je djeci više puta dnevno. Osam odgojitelja (19,5 %) čita slikovnice djeci dva do tri puta tjedno, njih 6 (14,6 %) čita djeci tiskane slikovnice tri do četiri puta tjedno, a samo jedan odgojitelj čita slikovnice jednom tjedno (2,4 %). Rezultati su prikazani na grafikonu broj 2.

Grafikon 2. Učestalost odgojiteljeva čitanja tiskane slikovnice djeci.

Što se tiče trajanja odgojiteljeva čitanja tiskane slikovnice djeci, svi su odgojitelji odabrali odgovore koji odgovaraju trajanju manjem od 40 minuta. Najveći broj odgojitelja, njih 25 (61 %), odabrao je odgovor da čitaju djeci 10-20 minuta, a njih 8 (19,5 %) odabralo je da čita djeci do 10 minuta. Odgovor o čitanju tiskane slikovnice 20-30 minuta odabralo je 7 odgojitelja (17,1 %), a samo je 1 odgojitelj (2,4 %) odabrao odgovor o čitanju 30-40 minuta. Rezultati su prikazani na grafikonu broj 3.

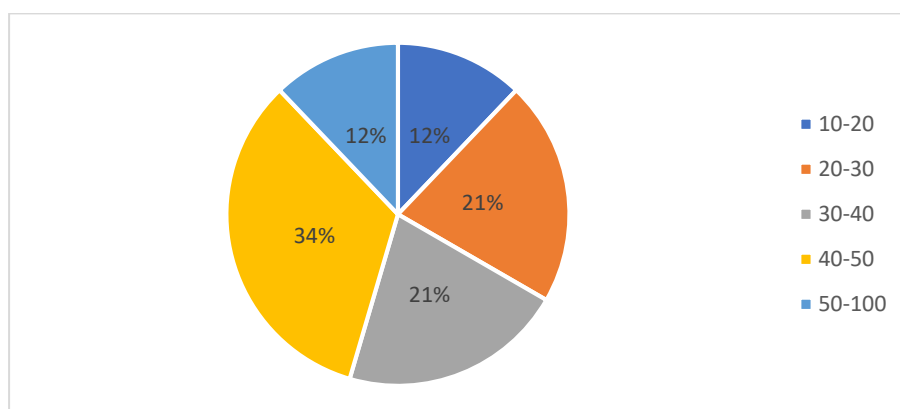
Grafikon 3. Trajanje odgojiteljeva čitanja tiskane slikovnice djeci.

Na pitanje o namjeni odgojiteljeva čitanja tiskane slikovnice djeci odgojitelji su mogli odabrati više odgovora. Odgovor koji je najveći broj odgojitelja, njih 39 od 41 (95,1 %), odabrao jest „U obradi tematskih područja”. Nakon toga 25 odgojitelja (61 %) odabralo je odgovor „želja djece” te je njih 20 (48,8 %) odabralo da čitaju djeci „za razvoj koncentracije” dok 19 odgojitelja (46,3 %) navelo je da djeci čita „za razvoj predčitalačkih vještina”. U sklopu prethodno navedenog pitanja odgojitelje se potaknulo da, ako su odabrali odgovor „U obradi nekih tematskih područja”, navedu koja su to najčešća područja. Odgovore su odgojitelji samostalno upisivali i u svoj su odgovor često upisivali više tema. Pod tematskim područjima 31 odgojitelj (75 %) naveo je sljedeće najčešće teme: emocije (15 odgojitelja, 48 %), životinje (12 odgojitelja, 38 %) i prijateljstvo (6 odgojitelja, 19 %). Odgojitelji su naveli i druge teme kao što su radne navike, prehrana i priroda.

Na pitanje, „Kada najčešće čitate slikovnicu?”, u kojem su odgojitelji mogli odabrati više odgovora, najveći broj odgojitelja, njih 31 (75,6 %), odabrao je odgovor „u krugu”. Veći broj odgojitelja odabrao je i odgovor „prije spavanja”, njih 16 (39 %), te „u slobodno vrijeme”, njih

15 (36,6 %). Na zatraženo pojašnjenje kada je u njihovoj skupini najčešće „vrijeme kruga”, 26 odgojitelja od njih 31 (83 %) navelo je da se ono odvija u vrijeme nakon doručka, prije izlaska van (najčešće u dvorište) sa skupinom.

Nakon toga slijedi pitanje o metodičkim aktivnostima koje odgojitelji provode (ako ih provode) s djecom nakon čitanja tiskane slikovnice. Većina odgojitelja, njih 39 (95,1 %), odabrala je odgovor „razgovor”. Sljedeći je odgovor po učestalosti, koji je odabralo njih 26 (63,4 %), „likovna aktivnost” i na kraju „dramatizacija” koju je odabralo njih 20 (48,8 %). Samo su dva odgojitelja (4,9 %) odabrala odgovor da ne provode nikakve aktivnosti s djecom nakon čitanja tiskane slikovnice. U odgovorima „ostalo” odgojitelji su u najvećem broju, njih 3 (7,3 %), naveli šetnju. Na pitanje o približnom broju slikovnica u skupini najveći broj odgojitelja, točnije njih 11 (26,8 %), odabrao je odgovor „40-50 slikovnica“. Raspon od 30 do 40 slikovnica odabralo je 7 odgojitelja (17,1 %), 20-30 slikovnica njih 7 (17,1 %), a 10-20 4 odgojitelja (9,8 %). Najmanje odgojitelja, točnije njih 4 (9,8 %), odabralo je odgovor od 50 do 100 slikovnica. Samo je jedan odgojitelj (0,2 %) naveo da u prostoru njegove skupine nema slikovnica u stalnom postavu. Rezultati su prikazani na grafikonu broj 4.

Grafikon 4. Broj slikovnica u skupinama odgojitelja.

Nadalje, na pitanje o tome „čitaju”/listaju li djeca slikovnice samostalno ili isključivo s odgojiteljem svi odgojitelji (100 %) odabrali su odgovor da djeca „čitaju”/listaju slikovnice i samostalno i uz odgojitelja.

Na pitanje, „Kojih su tema slikovnice koje djeca najčešće „čitaju”/listaju?”, odgojitelji su odabrali više raznovrsnih odgovora. Najveći broj odgojitelja, točnije njih 34 (82,9 %), odabralo je temu „životinje”, nakon toga njih 26 (63,4 %) odabralo je odgovor „priroda”, zatim slijedi

odgovor „problemske slikovnice” koji je odabralo 20 odgojitelja (48,8 %) i odgovor „prirodne pojave” koji je odabralo njih 13 (31,7 %). U odgovorima „ostalo” četiri su puta (9,8 %) navedene „slikovnice koje su već pročitane, prelistane”. Na pitanje o najčešćim temama u problemskim slikovnicama najveći broj odgojitelja, njih 13 od 19 (68 %), navelo je temu „emocije”. Nadalje, na pitanje o naslovima tiskanih slikovnica koje djeca najčešće „čitaju”/listaju samostalno, odgojitelji su samostalno upisivali odgovore. Triput je naveden serijal tiskanih slikovnica „Kad sam sretan, kad sam tužan, kad sam ljut” i „Maca papučarica” koja je također naveden triput. Tiskane slikovnice „Ribica duginih boja” i „Plesna haljina žutog maslačka” navedene su dvaput. Devet odgojitelja (22 %) navelo je da ne znaju naslove tiskanih slikovnica koje djeca najčešće „čitaju”/listaju.

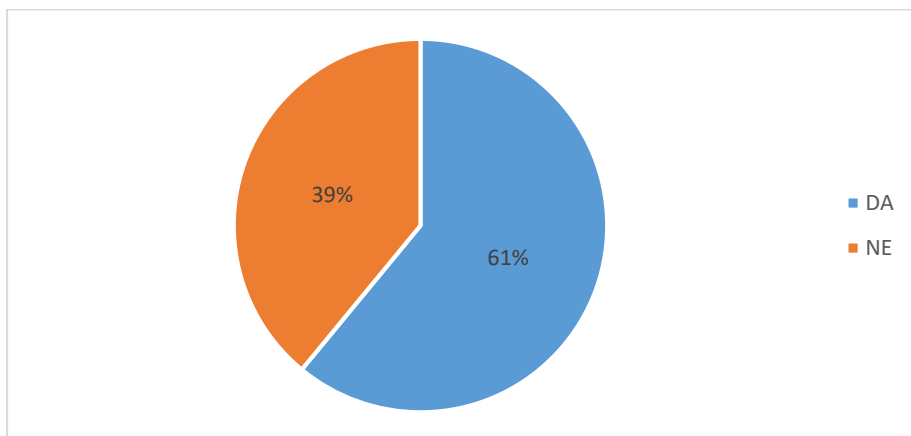
Na pitanje kojih su tema tiskane slikovnice koje odgojitelj najčešće čitaju djeci najveći broj odgojitelja, točnije njih 27 (65,9 %), odabralo je odgovor „životinje”, zatim je njih 26 (63,4 %) odabralo „problemske slikovnice”, nakon toga je slijedio odgovor „priroda” koji je odabralo 14 odgojitelja (34,1 %), a „prirodne pojave” odabralo je njih 12 (29,3 %). Dva odgojitelja (4,9 %) dodala su odgovor „želja djece”. Vezano uz teme koje su najčešće u problemskim slikovnicama koje odgojitelji čitaju djeci, najčešći odgovori koje su odgojitelji naveli jesu osjećaji (13 od 26, 50 %), konflikti i njihovo rješavanje (6 od 26, 23,1 %), uvažavanje različitosti i prihvaćanje osoba s posebnim potrebama (4 od 26, 15,4 %), prijateljstvo i međuljudski odnosi (3 od 26, 11,5 %), odnosi u obitelji (2 od 26, 7,7 %), a dvoje odgojitelja od njih 26 (7,7 %) nije se izjasnilo.

Na pitanje imaju li djeca najdražu slikovnicu koju žele da im odgojitelj čita, odgojitelji su samostalno upisivali naslove. Šest odgojitelja (14,6 %) navelo je odgovor „Ne”, a tri odgojitelja (7,3 %) navela su da su djeci „sve tiskane slikovnice podjednako drage”. Vezano uz konkretne naslove tiskanih slikovnica, triput (7,3 %) je naveden naslov „Ribica duginih boja”, dvaput (4,9 %) navedeni su redom „Ježeva kućica”, „Juha od bundeve”, „Grubzon” i serija slikovnica „Piko”. Ostalih 28 naslova (68,3 %) navedeno je jedanput, od kojih je 11 (26,8 %) povezano sa životinjama, a 4 (9,8 %) s izmišljenim likovima. Na pitanje imaju li odgojitelji najdražu slikovnicu koju čitaju djeci, njih 17 (41,5 %) odgovorilo je s „Ne”. Od naslova slikovnica dva puta od osam (25 %) spominju se „Miš lavljeg srca”, „Ježeva kućica”, „Vjeverica svađalica”, „Ogledalce” i „Juha od bundeve”. Također, 23 naslova (56,1 %) spominju se samo jednom, od kojih je 9 (22 %) povezano sa životinjama, a 5 (12,2 %) s izmišljenim likovima. Četiri naslova koja su navedena (9,8 %) nisu tiskane slikovnice, pa se ne mogu uvrstiti u istraživanje.

4.3. Animirani film

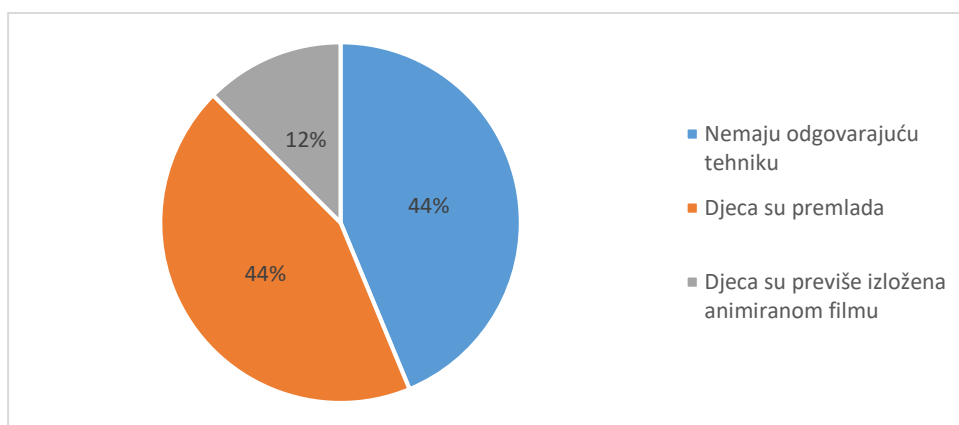
Treći dio anketnog upitnika bio je vezan uz odgojiteljevu upotrebu animiranog filma u svojem odgojno-obrazovnom radu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Treći dio upitnika uključuje i posljednje pitanje koje se odnosi na usporedbu reakcija djece na tiskanu slikovnicu i animirani film.

Od 41 odgojitelja koji su ispunili anketu animirani film prikazuje 25 odgojitelja (61 %), a ne prikazuje ih 16 odgojitelja (39 %). Rezultati su prikazani na grafikonu br. 5.

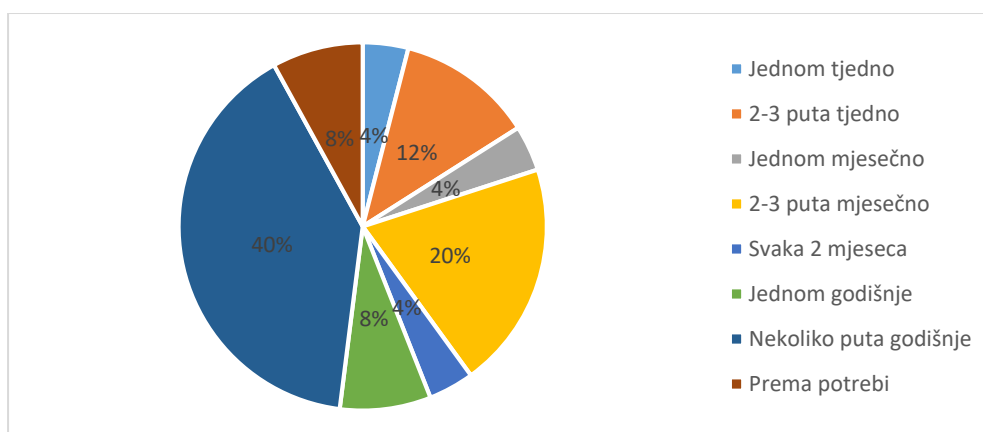
Grafikon 5. Broj odgojitelja koji prikazuje i ne prikazuje animirane filmove djeci.

Na dodatno pitanje „Ako ne prikazujete animirane filmove djeci, molim vas da objasnite svoj razlog/svoje razloge” najveći je broj odgojitelja naveo kako nemaju odgovarajuću tehniku (tehničku podršku), njih 7 od 16 (43,8 %). Nadalje, odgojitelji koji rade u jasličkim dobnim skupinama navode da animirane filmove ne prikazuju u jasličkoj skupini ili da su djeca premlada (njih 7 od 16, 43,8 %), a najmanji broj odgojitelja naveo je da su kod kuće previše izloženi animiranom filmu (njih 2 od 16, 12,4 %). Rezultati su prikazani na grafikonu br. 6.

Grafikon 6. Razlozi odgojitelja za neprikazivanje animiranih filmova.

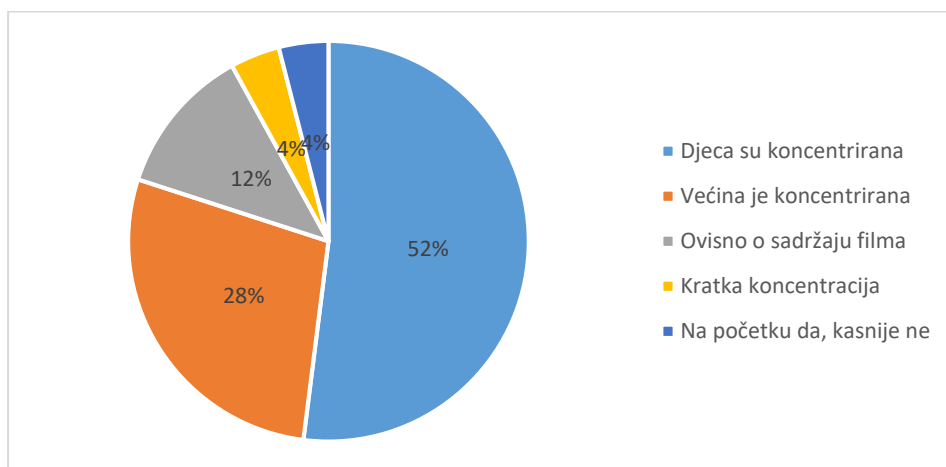
Na pitanje o tome koliko često odgojitelji prikazuju djeci animirane filmove, svi odgojitelji, koji djeci prikazuju animirane filmove, naveli su da prikazuju animirane filmove rjeđe od 3 do 4 puta tjedno. Najveći broj odgojitelja (njih 10 od 25, 40 %) prikazuje animirane filmove djeci nekoliko puta godišnje, zatim slijede odgovori 2-3 puta mjesečno (5 odgojitelja, 20 %), 2 -3 puta tjedno (3 odgojitelja, 12 %). Jednom godišnje prikazuju 2 odgojitelja (8 %), a dvoje ih prikazuje prema potrebi (8 %). Odgovore „jednom tjedno”, „jednom mjesečno” i „svaka dva mjeseca” je svaki odabrao samo jedan odgojitelj (4 %). Rezultati su prikazani na grafikonu broj 7.

Grafikon 7. Učestalost odgojiteljeva prikazivanja animiranih filmova djeci.

Svi odgojitelji (100 %) djeci prikazuju kratkometražne animirane filmove. Od toga ih dvoje (4,9 %) prikazuje i dugometražne (oboje). Nijedan odgojitelj ne prikazuje djeci isključivo

dugometražne filmove. Na pitanje o tome kakva je koncentracija djece tijekom gledanja animiranog filma najveći broj odgojitelja, njih 13 od 25 (52 %), navelo je da djeca gledaju koncentrirano ili uglavnom koncentrirano dok je veći broj odgojitelja, njih 7 od 25 (28 %), navelo da većina djece gleda koncentrirano, no nekoliko djece nije koncentrirano. Troje odgojitelja od njih 25 (12 %) navelo je da koncentracija djece ovisi o sadržaju ili temi filma. Jedan odgojitelj (4 %) naveo je da djeca imaju većinom kratku koncentraciju, a jedan (4 %) da su na početku prikazivanja koncentrirani, no poslije ne. Rezultati su prikazani na grafikonu broj 8.

Grafikon 8. Razina koncentracije djece prilikom prikazivanja animiranog filma.

Na pitanje o namjeni odgojiteljeva prikazivanja animiranih filmova djeci najveći broj odgojitelja odabrao je odgovor „u obradi tematskih područja” (njih 22 od 25, 88 %). Zatim slijede odgovori „želja djece” koji je odabralo njih 5 (12,2 %), „za razvoj koncentracije” odabrala su 4 odgojitelja (9,8 %) i „za razvoj predčitalačkih vještina” odabralo je dvoje odgojitelja (4,9 %). Pet odgojitelja (20 %) dodalo je svoje odgovore: „ako im se tema može lakše približiti animiranim filmom”, „za razvoj vokabulara i za zabavu”, „prolazak vremena” i „na primjer za potrebe CAP programa”. U dodatnom pitanju o najčešćim tematskim područjima bilo je moguće upisati više odgovora. Među odgovorima (od njih 22) najčešće se navode teme vezane uz prirodu (njih 5, 22,7 %) i teme koje se trenutno obrađuju u skupini (njih 5, 22,7 %), zatim životinje (njih 4, 18,2 %) i društvene teme (njih 4, 18,2 %). Nakon toga se navodi animirani film kao novi medij (njih 3, 13,6 %) te više tema koje su samo dvaput navedene (9,1 %), a to su osjećaji, ljudsko tijelo i teme vezane uz strani jezik. Jednom su navedene biblijske teme (4,5 %) i boje (4,5 %). Nije se izjasnilo četvero (18,2 %) odgojitelja.

Na pitanje „U koje vrijeme najčešće prikazujete animirane filmove?” navedeni su raznoliki odgovori. Najveći broj odgovajitelja odabrao je odgovor „u krugu” (njih 11 od 25, 44 %). Nadalje, česti su odgovori „u slobodno vrijeme” (njih 6, 24 %) i „prije odlaska kući” (njih 5, 20 %). Ostali su odgovori „poslije doručka” (njih 4, 16 %), „prije izlaska sa skupinom” (njih 3, 12 %), „prije spavanja” (njih 2, 8 %), „prije ručka” (njih 2, 8 %), „po potrebi” (njih 2, 8 %), „prije doručka” (1, 4 %) i poslije ručka” (1, 4 %). Dodatnim je pitanjem dobivena informacija da se u najvećem broju vrtića (njih 10 od 11, 91 %) vrijeme „kruga” odvija u vrijeme nakon doručka, a u jednom vrtiću (9 %) „nakon spavanja”.

Na pitanje „Kojih su tema animirani filmovi koje odgojitelji najčešće prikazuju djeci?” najveći broj odgojitelja odabrao je odgovor „životinje” (njih 16 od 25, 64 %), zatim „priroda” (njih 13, 52 %) i „problemski animirani filmovi” (njih 10, 40 %) te najmanje odgovor „prirodne pojave” (njih 6, 24 %). Nekoliko odgovora (njih 4, 16 %) odgojitelji su upisali samostalno, a to su „biblijske teme” (njih 2, 8 %) i „ekranizacije slikovnica” (njih 2, 8 %). Nadalje, na dodatno pitanje o najčešćim temama u problemskim animiranim filmovima, ako su odabrali taj odgovor, najveći broj odgojitelja naveo je odgovor „odnosi s osobama oko sebe” (njih 5, 20 %), zatim je troje odgojitelja (12,8 %) navelo odgovor „osjećaji”. Ostali odgovori koje su odgojitelji naveli samo jednom (4 %) jesu „ekologija”, „ljudsko tijelo”, „zanimanje”, „promet” i „Superknjiga” (biblijska tematika). Petero odgojitelja (20 %) nije se izjasnilo.

Sljedeće je pitanje glasilo „Koje animirane filmove djeca najčešće žele da im odgojitelj prikazuje?” i odgojitelji su samostalno upisivali odgovore koji su iznimno raznoliki. Odgovori se mogu podijeliti u tri kategorije. Prva su kategorija konkretni naslovi animiranih filmova, druga su kategorija generalne teme animiranih filmova i treća su kategorija ostali odgovori koji su navedeni. Konkretni naslovi animiranih filmova u prvoj kategoriji i njihova zastupljenost navedeni su u nastavku: „Grubzon” (triput, 12 %), „Peppa Pig” (dvaput, 8 %) te naslovi koji su spomenuti jednom (4 %). To su animirani filmovi „Vjeverice svađalice”, „Ježeva kućica”, „Traktor Tom”, „Prutimir”, „Petar Zecimir”, „Doktorica Pliško”, „Jurić” i „Profesor Baltazar”. Od 10 animiranih filmova navedenih u prvoj kategoriji njih 6 povezano je s izmišljenim likovima, a 4 sa životinjama. U drugoj kategoriji navodile su se opće teme animiranih filmova, a to su životinje (triput, 12 %), sadržaji s platforme „YouTube” (triput, 12 %), superjunaci (dvaput, 8 %) te teme koje su spomenute jednom (4 %) kao što su biblijske i ekološke teme. U trećoj kategoriji navedeni su ostali odgovori: „vezano uz tematiku koja se trenutačno obrađuje u skupini” (dvaput, 8 %), „nemaju određeni film koji im je omiljen” (dvaput, 8 %). Jednom se navode sljedeći odgovori: „filmovi koje djeca gledaju kod kuće”, „filmovi koje su već gledali”,

„filmovi koje sami donesu” i „odgojitelj prati interes djece i na temelju toga odabire film koji će im prikazivati”. Jedan se odgojitelj (4 %) nije izjasnio.

Nakon toga slijedilo je pitanje „Imaju li djeca najdraži animirani film koji žele da im odgojitelj prikazuje?”. Najveći broj odgojitelja naveo je naslov animiranog filma „Profesor Baltazar” (njih 3, 12 %), zatim „Grubzon” (njih 4, 16 %) pa „Ježeva kućica” (njih 2, 8 %). Samo jednom (4 %) navedeni su naslovi animiranih filmova „Vjeverice svađalice”, „Pčelica Maja”, „Psići u ophodnji”, „Traktor Tom”, „Prutimir”, „Krtek”, „Petar Zecimir”, „Peppa Pig”, „Doktorica Pliško”, „Jurić”, „A je to” i „We are going on a bear hunt”. Jednom (4 %) je naveden odgovor „biblijska tematika”. Sedam odgojitelja (28 %) navelo je da djeca nemaju najdraži animirani film, a jedan se odgojitelj nije izjasnio. Od navedenih naslova animiranih filmova njih osam odnosi se na životinje, a sedam na izmišljene likove.

Na pitanje vezano uz metodičke aktivnosti koje, ako ih provode, odgojitelji provode s djecom nakon prikazivanja animiranog filma, najveći broj odgojitelja odabralo je odgovor „razgovor” (njih 20 od 25, 80 %), zatim odgovor „likovna aktivnost” (njih 15, 60 %) i „dramska interpretacija (gluma) scena iz animiranog filma” (njih 10, 40 %). Dvoje odgojitelja (8 %) odabralo je odgovor da ne provode aktivnosti s djecom nakon prikazivanja filma.

Sljedeće pitanje odnosilo se na to ima li odgojitelj najdraži film koji prikazuje djeci. Najveći broj odgojitelja (njih 11 od 25, 44 %) navelo je da nemaju najdraži animirani film koji prikazuju djeci. Troje je odgojitelja (12 %) kao odgovor navelo animirani film „Profesor Baltazar”, a dvoje (8 %) „Eko priča za velike i male”. Jednom (4 %) se navode naslovi animiranih filmova „Šegrt Hlapić”, „Oblutak”, „Zlatokosa”, „Ples malog pingvina”, „Ježeva kućica”, „U potrazi za Nemom”, „Mrav dobrog srca”, „Cvrčak i mrav” i „There was an old lady”. Od navedenih naslova animiranih filmova, 6 se odnosi na životinje, a 4 na izmišljene likove.

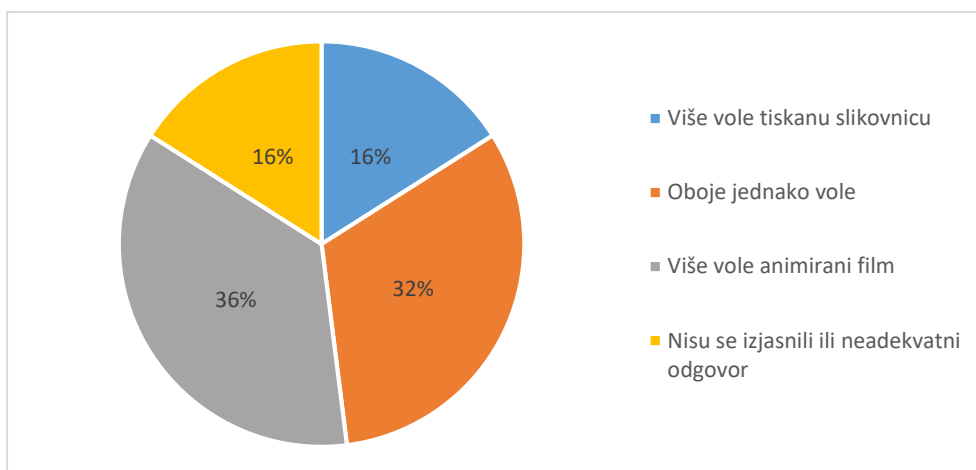
Posljednje je pitanje glasilo „Ako čitate djeci slikovnicu i prikazujete im animirani film, kako djeca reagiraju kada im kažete da ćete im čitati tiskanu slikovnicu, a kako reagiraju kada im kažete da ćete im prikazati animirani film?”. Odgovori se mogu podijeliti u četiri kategorije: više vole animirani film, više vole tiskanu slikovnicu, oboje jednako vole i nisu se izjasnili ili odgovor koji su dali ne odgovara na pitanje.

Devetero odgojitelja (36 %) navelo je da djeca više vole animirani film ili da je veće uzbuđenje kod animiranog filma. Najveći broj odgojitelja (njih 5) naveo je da je tome razlog što „rjeđe imaju priliku gledati animirani film u vrtiću”, „jer u vrtiću to rade puno rjeđe nego doma” ili „jer su na slikovnicu naviknuti, to jako vole, a film im je više kao nagrada pa je više uzbuđenja”.

Sljedeći razlog većeg veselja animiranom filmu koji odgojitelji navode jest i „veća koncentracija djece tijekom gledanja animiranog filma nego kad im se čita slikovnica”. Troje odgojitelja od njih 9 (33,3 %) nije razjasnilo razloge zašto djeca više vole animirani film.

Nadalje, četvero odgojitelja (16 %) navelo je da djeca više vole tiskanu slikovnicu. Jedan je odgojitelj samo naveo „da se više vesele slikovnici”. Drugi je odgojitelj naveo da je razlog tome „zato što u razgovoru nakon animiranog filma i slikovnice bolje reaguju na slikovnice jer više truda i mašte moraju uložiti u razgovor o slikovnici”. Treći odgojitelj naveo je da su „više veseli kod čitanja slikovnice tijekom cijelog vremena, dok su kod animiranih filmova veseli samo malo prije gledanja”. Posljednji je odgojitelj naveo da „se vesele čitanju slikovnice jer to češće rade”.

Nadalje, osam odgojitelja (32 %) navelo je da djeca podjednako vole tiskanu slikovnicu i animirani film. Sedam odgojitelja navelo je da su djeca „i na jedno i na drugo jednako sretni” ili „i na jedno i drugo jednako reaguju”, a jedan je odgojitelj naveo da se „djeca vesele u obje situacije, no najčešće kada nakon ujutro prvo pročitane priče pogledamo i istoimeni animirani film prije spavanja”. Naposljetku, četvero odgojitelja (16 %) nije se izjasnilo ili su naveli odgovor koji ne odgovara na pitanje. Svi rezultati prikazani su na grafikonu broj 9.

Grafikon 9. Zastupljenost odgovora na pitanje „Kako djeca reaguju kada im odgojitelj kaže da će im čitati tiskanu slikovnicu, a kako reaguju kad im kaže da će im prikazati animirani film?”

5. RASPRAVA

U rezultatima istraživanja mogu se vidjeti zanimljivi podaci o korištenju tiskane slikovnice i animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Obrada rezultata bila je jednostavna kod pitanja s ponuđenim odgovorima s obzirom na to da su se svakom ispitaniku postavila ista pitanja na koja su odgovori bili ograničeni. No, poteškoće u obradi podataka i rezultata istraživanja u najvećem broju javili su se kod pitanja otvorenog tipa gdje su odgojitelji sami mogli upisivati odgovore. U većem broju pitanja odgojitelji nisu u potpunosti pročitali pitanja i odgovore ili ih nisu razumjeli pa je dani odgovor otežao obradu ili nije mogao biti iskorišten. Primjer je navedenog pitanje „Znate li naslove slikovnice/a koju/e djeca najčešće „čitaju”/listaju? Ako je odgovor da, navedite nekoliko naslova.” Na tom je pitanju više odgojitelja navelo samo općenite teme slikovnica poput „životinje” ili su dali odgovor koji nije relevantan. Zbog spomenutog velikog broja pitanja gdje su odgojitelji samostalno upisivali odgovore (otvoreni tip pitanja), otežana je statistička analiza pojedinih pitanja.

5.1. Opće informacije

Kao što je navedeno u rezultatima istraživanja, najveći broj ispitanika (97,6 %) identificira se kao ženskog roda, što približno odgovara demografskom stanju u Republici Hrvatskoj. U „Statističkom godišnjaku” objavljenom 2018. godine (Državni zavod za statistiku, 2018) navodi se da je postotak zaposlenika dječjih vrtića koji se identificira kao ženskog roda 95,3 %, no nije poznato koliko je osoba među njima zanimanja odgojitelja. Udio djece u pojedinim vrtićkim skupinama također ne odstupa značajno od prosjeka u Republici Hrvatskoj. Prema „Statističkom godišnjaku” (Državni zavod za statistiku, 2018), udio djece po dobnim skupinama u vrtićima u Hrvatskoj jest sljedeći: do 3 godine 18,3 %, 3-5 godina 36,5 %, a 5-7 godina 45,2 %. Uzimajući u obzir da su u ovom istraživanju uključene i mješovite vrtićke dobne skupine, za njih je primijenjen prosjek svih dobnih skupina, to jest pretpostavljeno je da pola skupine uključuje djecu 3-5 godina, a pola djecu 5-6 godina, u ovom je istraživanju približno sljedeći raspored: do 3 godine (jaslička dobna skupina) 24,4 %, 3-5 godina 34,1 %, a 5-7 godina 41,5 %. Navedeni podaci potvrđuju da je istraživanje statistički relevantno i odgovara prosjeku dječjih vrtića u Republici Hrvatskoj.

5.2. Tiskana slikovnica

Svi odgojitelji koji su ispunili anketu čitaju djeci tiskane slikovnice i sve vrćičke skupine odgojitelja imaju slikovnice u stalnom postavu, osim jedne koja ih na raspolaganju ima ponekad. Najveći broj odgojitelja (njih 15, 36 %) u skupini ima između 20 i 50 tiskanih slikovnica. Svi odgojitelji odabrali su čitati tiskane slikovnice djeci, no to rade u različitoj učestalosti. Najveći broj odgojitelja čita tiskanu slikovnicu djeci jednom ili više puta dnevno i nijedan odgojitelj ne čita djeci slikovnicu rjeđe od jednom tjedno. To je u skladu s navodom da je slikovnica „prva knjiga koju dijete dobiva u ruke” (Crnković, 1990; str. 8) i da je slikovnica „obavezan dio inventara dječje sobe” (Batinić i Majhut prema Bertuch, 2001; str. 23), to jest da su slikovnice dugo vrijeme sastavni dio odgojno-obrazovnog rada odgojitelja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Što se tiče trajanja čitanja slikovnica, najveći broj odgojitelja čita djeci do 20 minuta i nitko nije odabrao odgovor da djeci čita dulje od 40 minuta. Može se pretpostaviti da je najvjerojatniji razlog ograničena pažnja djece te dobi. Na pitanje o namjeni čitanja tiskane slikovnice najveći broj odgojitelja naveo je da upotrebljava slikovnice „u obradi tematskih područja” (95 %). Taj rezultat podupire hipotezu ovog rada u kojoj je navedeno da su slikovnice vrlo dobar pomoćni materijal za obradu različitih odgojno-obrazovnih tema te su jednostavne za korištenje, dostupne i primjenjive za širok raspon tema. Može se zaključiti da ih i odgojitelji koji su ispunili anketu upotrebljavaju za obradu različitih tematskih područja u odgojno-obrazovne svrhe. Sljedeći odgovor po zastupljenosti bio je „želja djece” (61 %), no s obzirom na to da su na ovom pitanju odgojitelji mogli odabrati više odgovora, veliki broj odgojitelja odabrao je oba navedena odgovora, tako da se može pretpostaviti da se u velikom broju slučajeva želja djece može podudarati s tematskim područjem koje odgojitelj želi obraditi. Također, veliki broj odgojitelja upotrebljava slikovnice za „razvoj koncentracije” (48,8 %) i za „razvoj predčitalačkih vještina”. To se također može smatrati očekivanim jer je poticanje razvoja tih područja važan dio odgojiteljeva odgojno-obrazovnog rada.

Odgovori su pokazali da najveći broj odgojitelja čita tiskanu slikovnicu „u krugu” (75,6 %). Najveći broj odgojitelja naveo je da je vrijeme „kruga” nakon obroka, prije izlaska sa skupinom. Nadalje, veći broj odgojitelja čita tiskane slikovnice djeci i prije spavanja (39 %). Može se pretpostaviti da je to zbog toga što se čitanjem slikovnice umiruje djecu kako bi lakše zaspala s obzirom na to da se može pretpostaviti da se slikovnice djeci često čitaju prije spavanja i kod kuće.

Također, važan rezultat istraživanja jest to da najveći broj odgojitelja (95,1 %) provodi metodičke aktivnosti s djecom nakon čitanja slikovnice. Najčešća aktivnost koju provode jest razgovor (95,21 %) jer ima veliku ulogu u poticanju razvoja govora i jezičnih vještina djeteta te zato što potiče razvoj vlastitog mišljenja kod djece. Prema zastupljenosti slijedi likovna aktivnost (63,4 %) koja omogućuje izražavanje svoj djeci, posebno onoj kojoj je lakše izražavanje pomoću likovne aktivnosti u usporedbi s verbalnim. Isto tako, veći je broj odgojitelja odabrao i dramatizaciju (48,8 %), koja je također još jedan način na koji djeca mogu izražavati misli, stavove i osjećaje koje imaju prema likovima i događanjima u slikovnicama.

Sljedećim se pitanjem htjela dobiti informacija „čitaju”/listaju li djeca slikovnice samostalno, čitaju li ih isključivo odgojitelji ili oboje. Svi odgojitelji odabrali su odgovor da djeca „čitaju”/listaju slikovnice i samostalno i uz odgojitelja. Nadalje, postavljeno je pitanje „Kojih su tema slikovnice koje djeca najčešće samostalno „čitaju”/listaju?” Tim se pitanjem htjela dobiti informacija koje teme djeca samostalno odabiru kada biraju slikovnice koje će čitati. Prema dobivenim odgovorima, najveći broj djece bira slikovnice s temom životinja (82 %), zatim prirode (63,4 %) i problemske slikovnice (48,8 %). Taj se podatak može usporediti s pitanjem koje je postavljeno niže u anketi i koje je bilo vezano uz teme slikovnica koje odgojitelji najčešće biraju, to jest čitaju djeci. Najveći broj odgojitelja također je odabrao temu životinja (65 %), a zatim problemske slikovnice (63,4 %) i prirodu (34,1 %). Iz te se usporedbe može zaključiti da odgojitelji najčešće biraju tematska područja koje su zanimljiva i djeci, no i da veći broj odgojitelja bira problemske slikovnice u odnosu na djecu. Može se pretpostaviti da je razlog tome što odgojitelji često izabiru problemske slikovnice zbog njihove odgojno-obrazovne uloge dok djeci ona često nije očita ili važna.

Posljednja dva pitanja u dijelu o slikovnici odnosila su se na to imaju li djeca omiljenu slikovnicu za koju žele da im je odgojitelj čita te imaju li odgojitelji svoju omiljenu slikovnicu koju čitaju djeci. Odgojitelji su morali samostalno upisati odgovore i naslove na ta pitanja. Najveći broj odgojitelja naveo je više naslova tiskanih slikovnica. Naveden je vrlo raznolik skup naslova tiskanih slikovnica, a to je u skladu s velikim brojem slikovnica koje su danas dostupne djeci kao i broju tiskanih slikovnica koju ima svaka skupina. Ono što se ističe jest činjenica da je, iako je najveći broj odgojitelja odgovorio da djeca imaju omiljene slikovnice (njih 85 %), veliki broj odgojitelja (41,5 %) odgovorio da nemaju vlastitu omiljenu slikovnicu koju sami čitaju djeci. Iz toga se može zaključiti da u najvećem broju slučajeva odabiru slikovnicu zbog njezine odgojno-obrazovne svrhe ili zbog želje djece.

5.3. Animirani film

Kao što je pretpostavljeno u hipotezi rada, u rezultatima istraživanja vidljiva je razlika u korištenju tiskane slikovnice i animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kao što je navedeno u dijelu o slikovnici, svi odgojitelji naveli su da upotrebljavaju slikovnice u odgojno-obrazovnom radu, no samo 25 odgojitelja (61%) od njih 41 prikazuje animirane filmove djeci.

Kao razloge za neprikazivanje odgojitelji su naveli različite odgovore. Njih 43,8 % navelo je da nema odgovarajuću tehniku. To također ukazuje na manjak multimedijske opreme i tehničke podrške u vrtićima, čime se smanjuje dostupnost animiranih filmova i drugih multimedijskih sadržaja djeci. Odgovor od 43,8 % odgojitelja koji rade u jasličkoj skupini, koji se može smatrati očekivanim, jest da ne prikazuju animirane filmove jer veći broj njih smatra da su djeca premlada da bi sudjelovala u takvoj vrsti aktivnosti. Samo 12,4 % odgojitelja navelo je da ne prikazuje animirane filmove djeci jer smatraju da su djeca kod kuće previše izložena animiranom filmu.

Kada se radi o učestalosti prikazivanja animiranog filma, ona je puno rjeđa u usporedbi s čitanjem tiskanih slikovnica. Podaci pokazuju da se animirani filmovi prikazuju rijetko, u najvećem broju samo nekoliko puta godišnje (40 % odgojitelja), a rjeđe nekoliko puta mjesečno (20 %), svaka dva mjeseca (4 %), jednom mjesečno (4 %), jednom tjedno (4 %) ili par puta tjedno (12 %) te jednom godišnje (8 %). Nijedan odgojitelj ne prikazuje animirane filmove češće od jednom tjedno (ovaj odgovor dao je samo jedan odgojitelj), a dvoje odgojitelja navelo je odgovor „prema potrebi”, iz čega se ne saznaje koliko često prikazuju animirane filmove. Kada se navedeno usporedi sa slikovnicama, odgojitelji čitaju djeci u najvećem broju jednom dnevno (39 %) ili više puta dnevno (24,4 %), a najrjeđe jednom tjedno (taj je odgovor dao samo jedan odgojitelj), može se primijetiti da prikazivanje animiranih filmova nije toliko često kod odgojitelja za razliku od čitanja slikovnica te se puno rjeđe primjenjuje u aktivnostima u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Gotovo svi odgojitelji prikazuju djeci kratkometražne animirane filmove (svi odgojitelji odgovorili su da prikazuju djeci kratkometražne filmove), a samo 4,9 % odgojitelja prikazuje i dugometražne filmove. Može se pretpostaviti da je razlog tome kratak raspon koncentracije djece te dobi, koja im onemogućuje istu razinu koncentracije dulje vrijeme. Također se može pretpostaviti i da dugometražni filmovi otežavaju i provedbu aktivnosti nakon prikazivanja filma zbog duljeg trajanja i određenog raspona koncentracije djece te dobi.

Nakon toga slijedilo je pitanje o namjeni odgojiteljeva prikazivanja animiranih filmova djeci. Najveći broj odgojitelja odabrao je odgovor „u obradi tematskih područja” (88 %), nakon čega slijede odgovori „želja djece” (12,2 %), „razvoj koncentracije” (9,8 %) i „razvoj predčitalačkih vještina” (4,9 %). U usporedbi navedenih podataka s podacima o slikovnicama, udio odgojitelja koji upotrebljava animirane filmove u svrhu obrade tematskih područja u velikoj se mjeri podudara s namjenom odgojiteljeva čitanja tiskane slikovnice djeci (95,1 %). Razlika se može uočiti kod odgovora „želja djece”. Dok je 61 % odgojitelja odabralo da je namjena čitanja želja djece, manji je broj odgojitelja odabrao navedeni odgovor na pitanje o animiranim filmovima. Također, veliki broj odgojitelja naveo je da upotrebljava slikovnice u svrhu razvoja koncentracije (48,8 %) i za razvoj predčitalačkih vještina (46 %), no vrlo je mali broj odgojitelja odabrao da radi toga upotrebljava animirane filmove. Može se pretpostaviti da je to zbog toga što su slikovnice prikladnije i češće se upotrebljavaju u odgojno-obrazovne svrhe od animiranih filmova.

Nadalje, vezano uz pitanje o vremenu u kojem odgojitelji najčešće prikazuju djeci animirane filmove, isto kao i kod slikovnica, najveći broj odgojitelja naveo je da prikazuje animirane filmove djeci za vrijeme „kruga” (njih 11 od 25, 44 %), no veći broj odgojitelja odabralo je taj odgovor i za vrijeme čitanja slikovnice (75,6 % odgojitelja navelo je da djeci čita slikovnice „u krugu”). Kao i kod slikovnica, odgojitelji su naveli da u manjoj mjeri prikazuju animirane filmove i u drugim vremenima, no razdoblja u kojima prikazuju animirane filmove puno su raznolikija (animirani filmovi prikazuju se i u slobodno vrijeme, prije odlaska kući, poslije doručka, prije izlaska sa skupinom i tako dalje). Iz navedenog se može zaključiti da se slikovnice češće upotrebljavaju u odgojno-obrazovne svrhe u određenom razdoblju (primjerice, „u krugu”) dok se animirani filmovi ponekad prikazuju i kako bi se ispunilo slobodno vrijeme (primjerice, prije odlaska kući kad dijete čeka roditelja).

U pitanju o temama animiranih filmova koje odgojitelji najčešće prikazuju djeci, kao i kod istog pitanja za slikovnicu, najveći broj odgojitelja naveo je temu životinja (65,9 % kod slikovnica i 64 % kod animiranih filmova). No, kod slikovnica je sljedeća najzastupljenija kategorija problemskih slikovnica (63 %) dok kod animiranih filmova nakon životinja slijedi priroda (52 %), a problemski su animirani filmovi na trećem mjestu (40 %). Kod slikovnica tema prirode nalazi se na trećem mjestu (34,1 %).

Vrlo su raznoliki odgovori na pitanje „Koje animirane filmove djeca najčešće žele da im odgojitelj prikazuje?”, kao što je bio slučaj i kod pitanja o najdražim tiskanim slikovnicama koje djeca žele da im odgojitelji čitaju. Odgojitelji su samostalno navodili naslove filmova te

su naveli mnogo različitih naslova, a među njima se ponavljaju „Grubzon”, „Profesor Baltazar” i „Ježeva kućica”. Može se zaključiti da je djeci i odgojiteljima danas dostupno mnoštvo različitih animiranih filmova. Zanimljiva je informacija i da se među naslovima djeci omiljenih slikovnica i naslova djeci omiljenih animiranih filmova javljaju određena podudaranja, to jest da postoje slikovnice koje su djeci najdraže, a prema kojima je snimljen i animirani film koji je djeci također najdraži. Među njima su „Ježeva kućica” i „Grubzon”. Kao i kod slikovnica, odgojiteljima je postavljeno pitanje imaju li oni najdraži animirani film koji prikazuju djeci. Veći broj odgojitelja odabrao je odgovor da nemaju (11 od 25) dok su ostali naveli jedan naslov ili više njih. Sličan postotak (41,5 % za slikovnice u odnosu na 44 % za animirani film) može se vidjeti i kod ovog odgovora za slikovnice, a iz toga se također može zaključiti da odgojitelji u velikom broju slučajeva prikazuju animirane filmove prema želji djece.

Nadalje, postavljeno je pitanje o metodičkim aktivnostima koje odgojitelji provode s djecom nakon gledanja animiranog filma. Najveći broj odgojitelja (80 %) naveo je razgovor, u usporedbi s tiskanom slikovnicom, gdje se razgovor pojavljuje u postotku od 95,1 %. Nakon toga za animirani film slijedi likovna aktivnost (60 %), za koji je slična vrijednost kao i za slikovnicu (63,4 %) i dramska interpretacija (40 % u odnosu na 48,8 % za slikovnice). Može se primijetiti da manji postotak odgojitelja provodi metodičke aktivnosti nakon animiranog filma u odnosu na slikovnice, a to se može povezati s podatkom iz prethodnog pitanja o tome kada odgojitelji prikazuju animirane filmove. Dakle, može se zaključiti da ih češće prikazuju kako bi „popunili vrijeme” u usporedbi sa slikovnicama nakon kojih češće slijedi metodička aktivnost.

Posljednje pitanje odnosilo se na razliku između reakcije djece na najavu čitanja tiskane slikovnice i najavu prikazivanja animiranog filma. Sve odgovore na ovo pitanje naveli su odgojitelji. Prema navedenim odgovorima 36 % odgojitelja smatra da je veće uzbuđenje kod najave prikazivanja animiranog filma, 32 % odgojitelja smatra da djeca podjednako vole tiskanu slikovnicu i animirani film, a samo 16 % navelo je da djeca više vole tiskanu slikovnicu. Bitno je navesti da je najveći broj odgojitelja naveo da su djeca uzbuđenija kod prikazivanja animiranog filma jer ga rjeđe imaju priliku gledati, za razliku od tiskane slikovnice, čija je upotreba češća.

6. PRIMJERI AKTIVNOSTI

U ovom će poglavlju biti opisano nekoliko primjera aktivnosti koja uključuju upotrebu tiskane slikovnice i animiranog filma. U nastavku su navedeni prijedlozi i konkretni primjeri aktivnosti prije i nakon čitanja slikovnice „Juha od bundeve” i prikazivanja animiranog filma „Mrav dobra srca”.

6.1. Primjeri aktivnosti uporabe tiskane slikovnice u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Za primjer aktivnosti upotrijebljena je tiskana slikovnica „Juha od bundeve” Helen Cooper, koju su ispitani odgojitelji naveli više puta u svojim odgovorima. Slikovnica je u Hrvatskoj izdana 2004. te njezina radnja prati tri životinje (Patka, Mačka i Vjevericu) koje zajedno rade juhu od bundeve.

6.1.1. Cilj aktivnosti

Obrazovni cilj aktivnosti jest poboljšanje receptivnih sposobnosti djeteta, razvoj predčitalačkih vještina u obliku povezivanja ilustracija s tekstom te uočavanja strukture i veličine teksta, a također i poticanje razvoja sluha i govora.

Odgojni cilj aktivnosti jest stvoriti ugodno, poticajno ozračje u kojem djeca mogu slobodno izraziti svoja pitanja i mišljenja te raznim poticajima pripremiti djecu na daljnje aktivnosti vezane uz temu.

6.1.2. Opis prve aktivnosti

Prije početka odgojitelj djecu okuplja na tepihu u jednom dijelu sobe. Nakon toga maskiran kao bundeva (primjerice, odjeven u narančastu majicu i smeđe hlače) kratko razgovara s djecom i postavlja im poticajna pitanja. Prvo im postavlja pitanja o tome koja godišnja doba postoje i kad djeca spomenu jesen, nadoveže se na temu jeseni. Nakon toga ih odgojitelj pita o tom godišnjem dobu i koje plodove „donosi” jesen te ih, ako to ne spomenu prije, pita u što se maskirao. Zatim je predviđen kratak razgovor o samoj bundevi (primjerice, kakve sve boje može biti, što se u njoj nalazi i slično). Poslije uvodnog dijela slijedi čitanje slikovnice „Juha od bundeve”. Nakon čitanja slikovnice slijede dodatne aktivnosti. Za njih su potrebni dodatni

materijali koji su raspoređeni na način opisan u nastavku. Na jednom pokrivenom stolu nalaze se bundeva, žlice i posuda. Na drugim stolovima nalaze se koštice bundeve, kesteni, žirovi, suho lišće i slični materijali koje djeca mogu lijepiti na predloške bundeva ili prazne papire ako žele sami nacrtati bundeve. Djeca nakon čitanja slikovnice za jednim stolom iz bundeve vade unutrašnjost te izdvajaju koštice. Na drugom stolu djeca na papirima na kojima su nacrtala bundevu ili na izrezanim predlošcima bundeve lijepe prirodne materijale kao što su koštice bundeve, žirovi, kesteni i tako dalje.

6.1.3. Opis druge aktivnosti

Na početku aktivnosti djeca se okupljaju na tepihu u sobi. Nakon toga slijedi razgovor s djecom. Odgojitelj ih prvo pita o tome koja godišnja doba postoje i koja su njihove obilježja te koja se tradicionalno pripremaju u pojedinim godišnjim dobima. Kada neko dijete spomene juhu, odgojitelj pita djecu kakve sve juhe postoje. Kada netko dijete spomene juhu od bundeve, odgojitelj se nadovezuje na slikovnicu (primjerice, rečenicom „Ja ću vas sada odvesti u priču o tome kako su tri prijatelja radila juhu.“). Nakon razgovora slijedi lutkarska predstava u kojoj odgojitelj, uz čitanje slikovnice, lutkama uprizoruje scene iz slikovnice. Za ovu aktivnost bilo bi poželjno da su uključena dva odgojitelja zbog broja likova i radnje. Nakon čitanja slikovnice slijedi razgovor s djecom o pročitanoj slikovnici tijekom kojeg se mogu postaviti poticajna pitanja. Primjeri poticajnih pitanja jesu što djeca misle, o čemu je slikovnica, čemu nas je htjela poučiti, koji su likovi u slikovnici, na koji bi način oni razriješili nesuglasicu, koje životinje imaju koje zaduženje, da slikovnica nema završetak, kako bi oni završili slikovnicu i tako dalje.

6.1.4. Opis treće aktivnosti

Aktivnost počinje tako da odgojitelj okuplja djecu u prostoru dnevnog boravka skupine. Nakon toga započinje razgovor s djecom o prijateljstvu i nesuglasticama. Djeci se mogu postavljati poticajna pitanja poput pitanja tko im je prijatelj (djeca će tada najvjerojatnije pokazivati jedna na druge), dogodi li se ikada da se ne slažu s prijateljem oko nečega, koji je razlog te na koji su način to neslaganje/tu razmiricu riješili. Djeca pritom navode primjere. Nakon toga odgojitelj može reći kako ima slikovnicu u kojoj su likovi također imali nesuglasice te slijedi čitanje slikovnice. Nakon čitanja slikovnice slijedi kratki razgovor s djecom, na primjer, o likovima koje su zapamtila ili o najdražem liku (patak, mačak ili vjeverica). Nakon toga slijedi izrađivanje lutaka i „gluma“ scena iz slikovnice, što je preporučljivo podijeliti na dva dana. Prvi

dan djeca odaberu životinju koju žele utjeloviti te izrađuju lutku tog lika od papira i prirodnih materijala kao što su žirovi, sjemenke, lišće i tako dalje. Drugi dan djeca „glume” najdraže dijelove iz slikovnice. Na kraju svih aktivnosti slijedi kratak završni razgovor s djecom o svim prethodnim aktivnostima.

6.2. Primjeri aktivnosti uporabe animiranog filma u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Za primjer aktivnosti upotrijebljen je animirani film „Mrav dobra srca” redatelja Vladimira Jutriša i Aleksandra Marksa u produkciji Zagreb filma iz 1965. godine.

6.2.1. Cilj aktivnosti

Obrazovni cilj aktivnosti jest poticanje razvoja koncentracije, empatije (pomaganje drugima), pamćenja (da zapamte što se prikazalo na animiranom filmu) i rječnika (kukci i vrste kukaca). Odgojni cilj jest stvaranje poticajnog okruženja u kojem djeca mogu bez ustručavanja izraziti svoje mišljenje.

6.2.2. Opis prve aktivnosti

Prije početka odgojitelj djecu okuplja na tepihu u jednom dijelu sobe. Nakon toga maskiran u mrava vodi kratak razgovor s djecom tijekom kojeg im postavlja poticajna pitanja. Prvo ih pita znaju li u što je odgojitelj maskiran. Ako nijedno dijete ne spomene mrava, odgojitelj može postavljati dodatna potpitanja. Ako spomenu mrava, odgojitelj pita djecu jesu li ikad vidjela mrava i gdje su ga vidjela te se na taj način nadovezuje na animirani film najavljujući gledanje animiranog filma. Nakon uvodnog dijela slijedi prikazivanje animiranog filma „Mrav dobra srca”. Nakon prikazivanja animiranog filma slijede dodatne aktivnosti. U prvoj aktivnosti djeca traže sličice mrava u kutiji s pijeskom ili drugim rasipnim materijalom, u drugoj igraju igru „memory” koja sadržava slike i nazive kukaca i koju odgojitelj može jednostavno napraviti, a u trećoj djeca mogu crtati likove i scene iz animiranog filma (mravi, mravinjak, cvrčak i tako dalje). Svaka se aktivnost odvija na zasebnom stolu.

6.2.3. Opis druge aktivnosti

Prije aktivnosti odgojitelj okuplja djecu u prostoru dnevnog boravka sobe. Nakon toga slijedi razgovor s djecom o mravima. Prvo im se postavljaju pitanja vezana uz živa bića koja nas okružuju (primjerice, „Što nas sve okružuje?“, „Koja sve živa bića nalazimo u prirodi?“ „Gdje ih možemo naći?“ i tako dalje). Kada djeca spomenu životinje, odgojitelj pita djecu o tome koje su životinje vidjela u prirodi. Ako nitko ne spomene mrava, odgojitelj djeci postavlja dodatna pitanja (primjerice, koje su male životinje susrela). Kada djeca spomenu mrava, slijedi kratak razgovor o njima, kako izgledaju, gdje žive, što jedu i tako dalje. Nakon toga djeci se postavlja pitanje znaju li koje su vrste životinja mravi (kukci) te se na taj način nadovezuje na prikazivanje animiranog filma. Nakon prikazivanja animiranog filma djeca mogu izrađivati „mravinjak“ u kutiji s pijeskom ili drugim neoblikovanim rasipnim materijalom, izrađivati mrave i skakavce od različitih materijala koje mravi skupljaju (primjerice, grančice, listići, cvjetovi i tako dalje) ili crtati likove ili najdraže dijelove animiranog filma.

6.2.4. Opis treće aktivnosti

Na početku aktivnosti djeca sjedaju na tepih. Nakon toga slijedi razgovor s djecom o prijateljstvu. Djecu se pita tko im je prijatelj, pomažu li jedno drugome, pomažu li i djeci s kojima nisu najbolji prijatelji. Također ih se može pitati, u slučaju da je njihov prijatelj ili netko drugi tužan, kako bi reagirali i što bi napravili u toj situaciji. Na taj se način odgojitelj može nadovezati na animirani film (primjerice, može reći „Ja za vas imam jedan animirani film koji isto priča o tome kada je netko tužan i netko drugi to primijeti.“). Nakon razgovora slijedi prikazivanje animiranog filma „Mrav dobra srca“. Kada završi animirani film, s djecom se vodi razgovor o prikazanom. Djecu se pita što je mrav napravio kada je vidio da je cvrčak tužan, je li ispravno postupio, kako bi ona (djeca) postupila u toj situaciji, što misle da je pouka animiranog filma i tako dalje. Za djecu se može pripremiti i sljedeća dodatna aktivnost: od crnog i zelenog papira veličine A4 djeci se naprave „krune“ te se nasumičnim odabirom odabere jedno dijete kojem se stavi zelena „kruna“, a ostaloj se djeci stave crne. Dijete sa zelenom „krunom“ predstavlja cvrčka, a ostala djeca mrave. Zatim djeca mogu izabrati i „odglumiti“ scenu animiranog filma .

7. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je potvrditi hipotezu rada, to jest da se više upotrebljavaju tiskane slikovnice zbog njihove jednostavnosti, dostupnosti i raznovrsnosti i zbog toga što su pogodniji pomoćni materijal za obradu različitih odgojno-obrazovnih tema. Na temelju dobivenih rezultata hipoteza je potvrđena. Također, ostvaren je i cilj istraživanja, odnosno usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Bitno je napomenuti i da je na temelju podataka dobivenih u prvom dijelu ankete, odnosno u općim podacima o odgojiteljima koji su ispunjavali anketu, vidljivo da su rezultati statistički relevantni (na temelju podataka dobivenih iz Hrvatskog zavoda za statistiku). To znači da se rezultati istraživanja u velikoj vjerojatnosti mogu naći u najvećem broju vrtića u Hrvatskoj. Osim potvrđene hipoteze, u istraživanju su se dobili i sljedeći zanimljivi zaključci: omiljene tiskane slikovnice i omiljeni animirani filmovi kod odgojitelja i djece često se podudaraju, ali odgojitelji u odabiru sadržaja najčešće uzimaju u obzir želju djece; slikovnice se u većem broju slučajeva upotrebljavaju u sklopu određene aktivnosti (recimo „u krugu”) dok se animiranim filmovima ponekad i „popunjava vrijeme”; prema mišljenju odgojitelja, tiskane slikovnice imaju veću ulogu u razvoju koncentracije i predčitalačkih vještina; najveći broj djece uzbuđeniji je kad se najavi prikazivanje animiranih filmova nego kad se najavi čitanje tiskanih slikovnica (ili jednako uzbuđen u pojedinim slučajevima) te velik broj odgojitelja ne prikazuje animirane filmove djeci zbog nedostatka opreme i tehničke podrške, a to upućuje na određenu nerazvijenost vrtića u tom području. Na temelju dobivenih podataka na kraju rada predstavljeno je nekoliko primjera aktivnosti koje se mogu provesti na temelju čitanja tiskane slikovnice ili prikazivanja animiranog filma te koje odgojiteljima mogu poslužiti kao poticaj.

LITERATURA

Knjige:

- Ajanović, M. (2004). *Animacija i realizam*. Zagreb: Naklada Hrvatskog filmskog saveza.
- Batinić, Š. Majhut, B. (2001). *Od slikovnjaka do vragobe: hrvatske slikovnice do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
- Crnković, M. (1990). *Dječja književnost: priručnik za studente i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
- Hameršak, M. Zima, D. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international.
- Marušić, J. i sur. (2004). *Alkemija animiranog filma*. Zagreb: Školska knjiga.
- Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.
- Turković, H. (2012). *Život izmišljotina. Ogledi o animiranom filmu*. Zagreb: Hrvatski filmski savez, str. 248.
- Verdonik, M. (2015). *Slikovnica – prva knjiga djeteta: nastavni materijal*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

Poglavlje u knjizi:

- Opić, S. (2016). Znanstveno proučavanje odgoja i obrazovanja. U Halačev, S. (Ur.) *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. (Str. 358–423). Zagreb: Školska knjiga.

Rad u zborniku radova:

- Batinić, Š. i Majhut, B. (2000). Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 23–38). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
- Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 17–19). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
- Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica? U Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 7–11). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Martinović, I. i Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium* (IV(1), str. 39–63). Preuzeto 10. 3. 2022.: <http://www.libellarium.org/index.php/libellarium/article/viewFile/153/152>

Štefančić, S. (2000). Multimedijalna slikovnica. U Javor, R. (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 83–96), Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Turković, H. (2011). *Renesansa hrvatske animacije – animacija u novom tisućljeću*. Zagreb: Mediantrop. Preuzeto 6. 5. 2022.: <https://www.mediantrop.rankomunitic.org/hrvoje-turkovic-renesansa-hrvatske-animacije-animacija-u-novom-tisucljecu-2011>

Dokument:

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2018). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske za 2018. godinu*. Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, str. 588.

Film u školi (FUŠ). (2018). *JEŽEVA KUĆA*. Preuzeto 6. 5. 2022.: https://www.kinovalli.net/wp-content/uploads/2020/05/Jezeva_kuca_vodic-ilovepdf-compressed.pdf

Doktorska disertacija / diplomski rad

Đorđić, M. (2015). *Paratekstovi slavonskih pisaca 18. stoljeća*. (neobjavljen diplomski rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.

Narančić Kovač, S. (2011). *Jedna priča i dva pripovjedača. pripovjedne perspektive u dvojnog diskursu suvremene slikovnice*. (neobjavljen doktorski rad). Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Pintarić, M. (2017). *Stvaralački pristup animiranom filmu* (neobjavljen diplomski rad), Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb.

Mrežna stranica:

Andrašić, N. i Žiković, M. *Projekt „Boje” u odgojnoj skupini „Patkice”*. Dječji vrtić Tinitilinić. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.djecji-vrtic-tintilinic.hr/novosti/36-projekt-boje-u-odgojnoj-skupini-patkice>

BrainMain.net. Kada koristiti ankete u psihološkim istraživanjima. BrainMain.net. Preuzeto 11. 6. 2022.: <https://hr.brainmain.net/10491962-when-to-use-surveys-in-psychological-research>

Dječji vrtić Cvrčak. (2019). *Uloga slikovnice u ranoj i predškolskoj dobi.* Dječji vrtić Cvrčak. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.cvrcakvt.hr/uloga-slikovnice-u-ranoj-i-predskolskoj-dobi/1242/>

Dječji vrtić Đakovo. Projekti Mažuranac. Dječji vrtić Đakovo. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://djecjivrticdjakovo.hr/projekti-mazuranac/>

Dječji vrtić Opatija. (2020). *Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima.* Dječji vrtić Opatija. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://djecji-vrtic-opatija.hr/Novosti/Animirani-film-o-prihvaccanju-razlicitosti-i-pozitivnim-vrijednostima>

Dječji vrtić Različak. Animirani filmovi. Dječji vrtić Različak. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://vrtic-razlicak.zagreb.hr/default.aspx?id=166>

Dječji vrtić Tratinčica. Slikovnica. Dječji vrtić Tratinčica. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://vrtic-tratincica.zagreb.hr/?id=66>

Dječji vrtić Zlatna ribica. (2020). *Edukativni crtani film „Otvori oči”.* Dječji vrtić Zlatna ribica. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://zlatnaribica.hr/edukativni-crtani-film-otvori-oci/>

Dječji vrtić Zrno. Uloga slikovnice u razvoju djeteta. Dječji vrtić Zrno. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://vrtic-zrno.zagreb.hr/default.aspx?id=184>

Doker, A. (2019). „*U NAŠEM VRTIČKOM KINU DJECA GLEDAJU KVALITETNE CRTIĆE I UČE*”. *Medijska pismenost.hr.* Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.medijskapismenost.hr/u-nasem-vrtickom-kinu-djeca-gledaju-kvalitetne-crtice-i-uce/>

Filmska enciklopedija, mrežno izdanje. (2019). ANIMIRANI FILM. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristupljeno 30.8.2022.: <http://filmska.lzmk.hr/Natuknica.aspx?ID=158>

Filmska enciklopedija, mrežno izdanje. (2019). LUTKARSKI FILM. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristupljeno 30.8.2022.: <http://filmska.lzmk.hr/Natuknica.aspx?ID=3170>

Golub, P. (2022). *Čitajmo zajedno!* Dječji vrtić Radost. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.radost-jaska.hr/index.php/about/item/727-citajmo-zajedno>

Kalinić Lebinec, D. (2018). *Kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu.* *Medijska pismenost.hr.* Preuzeto 10. 3. 2022.: <https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-kvalitetnu-slikovnicu/>

Medak, O. (2017). *Dijete i slikovnica.* Dječji vrtić Ploče. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.djecji-vrtic-ploce.hr/dijete-i-slikovnica/>

Pelikan, Z. i Vidović, K. (2018). *U svijetu priča*. Dječji vrtić Cvrčak. Preuzeto 8. 6. 2022.: <http://www.dvcvrcak.hr/u-svijetu-prica/>

Zagreb film.hr. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOG FILMA. Zagreb film.hr. Pristupljeno 6. 5. 2022.: <http://zagrebfilm.hr/o-nama/zagrebacka-skola-animiranog-filma/>

Žanrovi filmova. (2011). *Animirani*. Movies 4 ever. Pristupljeno 6. 5. 2022.: <https://sites.google.com/site/zanrovifilmova/animirani>

Fotografije:

Mrežna stranica o aktivnosti „Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima” Dječjeg vrtića Opatija: Dječji vrtić Opatija: *Dječji vrtić Opatija*. (2020). *Animirani film o prihvaćanju različitosti i pozitivnim vrijednostima*. Dječji vrtić Opatija. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://djecji-vrtic-opatija.hr/Novosti/Animirani-film-o-prihvacanju-razlicitosti-i-pozitivnim-vrijednostima>

Mrežna stranica projekta „Boje” Dječjeg vrtića Tintilinić: Andrašić, N. i Žiković, M. *Projekt „Boje” u odgojnoj skupini „Patkice”*. Dječji vrtić Tintilinić. Preuzeto 8. 6. 2022.: <https://www.djecji-vrtic-tintilinic.hr/novosti/36-projekt-boje-u-odgojnoj-skupini-patkice>

Naslovna stranica „Dječje čitanke o zdravlju”: *Dječja čitanka o zdravlju* (2020). *Dječja čitanka o zdravlju*, Hrvatski školski muzej. Preuzeto 10. 3. 2022.: <https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/djecja-citanka-o-zdravlju/>

Naslovna stranica slikovnice „Mala zvěrnica”: Hartman, L. (2015). Lavoslav Hartman: nakladnik koji je znao da su slike važne. *Libri & Liberi: časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture*, 2 (4), 443. Preuzeto 10. 3. 2022.: <https://hrcak.srce.hr/file/227111>

Naslovnica digitalne slikovnice „Oskar”: Križanović, M. (2020). *Hrvatska slikovnica kao vrsta dječje književnosti i kao nakladnički proizvod u prošlosti i danas*. (neobjavljen diplomski rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb. Preuzeto 10. 3. 2022.: <https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A3242/datastream/PDF/view>

Originalno njemačko izdanje „Janka Raščupanka” iz 1845. godine: Dewitz, A. i Kobeščak, S. (2009). *Tvrdo glavi Janko Raščupanko*, DW. Preuzeto 10. 3. 2022.: <https://www.dw.com/hr/tvrdo-glavi-janko-ra%C5%A1%C4%8Dupanko/a-4328822>

Prvi dio interaktivnih „Priča iz davnine“: „*Priče iz davnine – prvi dio*” (2014). „*Priče iz davnine – prvi dio*”. Bulaja naklada. Preuzeto 10. 3. 2022.: <http://www.bulaja.hr/price/price1.htm#PC>

Scena iz animiranog filma „Ježeva kućica” i naslovnica slikovnice „Ježeva kućica“: Film u školi (FUŠ). (2018). *JEŽEVA KUĆA*. Preuzeto 6. 5. 2022.: https://www.kinovalli.net/wp-content/uploads/2020/05/Jezeva_kuca_vodic-ilovepdf-compressed.pdf

Scena iz animiranog filma „Surogat“: Androić, D. (2019). *Surogat*. ZG-KULT. Preuzeto 6. 5. 2022.: <https://www.zgkult.eu/2019/07/16/surogat/>

„Walt Disney and Mickey Mouse“: Jones, B. (2014). *Mickey Mouse's Birthday*. The Enchanted Manor. Preuzeto 6. 5. 2022.: <https://theenchantedmanor.com/tag/first-drawings-of-mickey-mouse/>

PRILOZI

Prilog 1. Anketa

Usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog filma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Za potrebe diplomskog rada trebam provesti istraživanje u obliku anketnog upitnika.

Tema je mojeg diplomskog rada „Usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog flma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja”

Tema je mojeg diplomskog rada „Usporedba korištenja tiskane slikovnice kao klasičnog medija i animiranog flma kao novog medija u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja”

Mentorica: doc. dr. sc. Marina Gabelica

Sumentorica: Margareta Đordić, prof.

Anketa je namijenjena odgojiteljima i ima svrhu prikupljanja podataka o njihovim iskustvima o tome koliko čitaju djeci tiskane slikovnice, a koliko djeci prikazuju animirane flmove. Anketu mogu ispuniti i odgojitelji koji ne prikazuju animirane flmove djeci jer je taj podatak isto valjan. U tom slučaju u odgovorima o animiranom flmu odaberite/napišite „Ne prikazujem animirane flmove djeci”, što je i navedeno u anketi.

Za ispunjavanje ankete potrebno je izdvojiti 10 minuta. Anketa je potpuno anonimna.

Ako imate dodatnih pitanja, slobodno se možete javiti na moj e-mail:

Unaprijed zahvaljujem na Vašem vremenu.

* Required

Opće informacije

1. Dob *

2. Spol *

Muškarac

Žena

Ne želim se izjasniti

Other: _____

3. Radno iskustvo (u godinama i mjesecima) *

4. Gdje trenutno radite (naziv ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i * županije)?

5. U kojoj dobnoj skupini trenutno radite? *

Mlađoj jasličkoj (1-2 g.)

Starijoj jasličkoj (2-3 g.)

Mješovitoj jasličkoj (1-3 g.)

Mlađoj vrtićkoj (3-4 g.)

Srednjoj vrtićkoj (4-5 g.)

Starijoj vrtićkoj (5-7 g.)

Mješovitoj vrtićkoj (3-7 g.)

Tiskana slikovnica

Pitanja o korištenju tiskane slikovnice

6. Čitate li djeci tiskane slikovnice? *

Da

Ne

7. Koliko često čitate djeci? *

Više puta dnevno

Jednom dnevno

3 do 4 puta tjedno

2 do 3 puta tjedno

Jednom tjedno

2 do 3 puta mjesečno

Jednom mjesečno

Svaka dva mjeseca

Nekoliko puta godišnje

Jednom godišnje

Ne čitam tiskane slikovnice djeci.

Other: _____

8. Koliko dugo čitate djeci? *

0 do 10 minuta

10 do 20 minuta

20 do 30 minuta

30 do 40 minuta

Više od 40 minuta

Ne čitam tiskane slikovnice djeci.

Other: _____

9. Koja je namjena Vašeg čitanja (moguće je odabrati više odgovora)? *

U obradi nekih tematskih područja (npr. životinje, emocije...)

Za razvoj predčitačkih vještina

Za razvoj koncentracije

Želja djece

Ne čitam tiskane slikovnice djeci.

Other: _____

10. Ako ste u prošlom pitanju odabrali „U obradi nekih tematskih područja”, molim Vas da navedite koja su to područja najčešće.

11. Kada najčešće djeci čitate slikovnicu (moguće je odabrati više odgovora)? *

- Prije spavanja
- Nakon spavanja
- Prije doručka
- Poslije doručka
- U slobodno vrijeme
- Prije ručka
- Poslije ručka
- Prije izlaska s skupinom
- U „krugu” (vremenu namijenjenom za aktivnosti)
- Prije odlaska kući
- Ne čitam tiskane slikovnice djeci.
- Other: _____

12. Ako ste u prošlom pitanju odabrali „U krugu”, molim Vas da napišite kada je vrijeme „kruga“ u Vašoj skupini.

Npr. nakon doručka, prije izlaska sa skupinom, nakon spavanja...

13. Ako ih provodite, koje (metodičke) aktivnosti provodite s djecom nakon čitanja slikovnice (moguće je odabrati više odgovora)? *

- Razgovor
- Dramatizacija
- Likovna aktivnost
- Ne provodim aktivnosti s djecom nakon čitanja.
- Ne čitam tiskane slikovnice djeci.
- Other: _____

14. Koliko slikovnica u prostoru ima Vaša skupina (otprilike)? *

- 5 do 10
- 10 do 20
- 20 do 30
- 30 do 40
- 40 do 50
- 50 do 100
- Više od 100
- Naša skupina nema slikovnice.
- Other: _____

15. „Čitaju“/listaju li djeca slikovnice samostalno ili isključivo s Vama? *

- Djeca „čitaju“/listaju slikovnice isključivo sa mnom.
- Djeca „čitaju“/listaju slikovnice isključivo samostalno.
- Djeca „čitaju“/listaju slikovnice i samostalno i sa mnom.
- Djeca ne „čitaju“/listaju slikovnice niti im ja čitam tiskane slikovnice.
- Other: _____

16. Kojih su tema slikovnice koje djeca najčešće „čitaju“/listaju (moguće odabrati više odgovora)? *

- Životinje
- Problemske slikovnice
- Priroda
- Prirodne pojave
- Djeca ne „čitaju“/listaju slikovnice.
- Other: _____

17. Ako ste na prošlo pitanje odabrali „Problemske slikovnice“, možete li navesti koje su najčešće teme u njima?

Npr. osjećaji, prilagodba na vrtić...

18. Znete li naslove slikovnice/a koje djeca najčešće „čitaju“/listaju? Ako je odgovor da, navedite nekoliko naslova. *

19. Kojih su tema slikovnice koje Vi najčešće čitate djeci? *

Životinje

Problemske slikovnice

Priroda

Prirodne pojave

Ne čitam tiskane slikovnice djeci.

Other: _____

20. Ako ste na prošlo pitanje odabrali „Problemske slikovnice“, možete li navesti koje su najčešće teme u njima?

Npr. osjećaji, prilagodba na vrtić...

21. Imaju li djeca najdražu slikovnicu/e koju žele da im čitate? Ako je odgovor da, navedite naslov/e. *

22. Imate li Vi omiljenu slikovnicu/e koju čitate djeci? Ako je odgovor da, navedite naslov/e. *

Animirani flm

Pitanja o korištenju animiranog flma

23. Prikazujete li djeci animirane flmove? *

Da

Ne

Other: _____

24. Ako ne prikazujete animirane flmove djeci, molim Vas da objasnite svoj razlog/razloge.

25. Koliko često djeci prikazujete animirane filmove? *

- Više puta dnevno
- Jednom dnevno
- 3 do 4 puta tjedno
- 2 do 3 puta tjedno
- Jednom tjedno
- 2 do 3 puta mjesečno
- Jednom mjesečno
- Svaka dva mjeseca
- Nekoliko puta godišnje
- Jednom godišnje
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

26. Prikazujete li im kratkometražne ili dugometražne filmove? *

- Kratkometražni filmovi
- Dugometražni filmovi
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

27. Kakva je dječja pažnja tijekom gledanja (gledaju li koncentrirano ili im nešto drugo odvlači pažnju)? *

Ako ne prikazujete djeci animirane filmove, tako navedite u odgovoru.

28. Koja je namjena Vašeg prikazivanja filmova djeci (moguće je odabrati više odgovora)? *

- U obradi nekih tematskih područja (npr. životinje, emocije...)
- Za razvoj predčitačkih vještina
- Za razvoj koncentracije
- Želja djece
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

29. Ako ste u prošlom pitanju odabrali „U obradi nekih tematskih područja”, navedite koja su to najčešće područja.

30. U koje vrijeme najčešće djeci prikazujete animirane filmove (moguće je odabrati više odgovora)? *

- Prije spavanja
- Nakon spavanja
- Prije doručka
- Poslije doručka
- U slobodno vrijeme
- Prije ručka
- Poslije ručka
- Prije izlaska sa skupinom
- U „krugu”
- Prije odlaska kući
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

31. Ako ste u prošlom pitanju odabrali „U krugu”, napišite kada je vrijeme „kruga” u Vašoj skupini.

Npr. nakon doručka, prije izlaska sa skupinom, nakon spavanja...

32. Kojih su tema najčešće animirani filmovi koje prikazujete djeci (moguće je odabrati više odgovora)? *

- Životinje
- Problemski animirani filmovi
- Priroda
- Prirodne pojave
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

33. Ako ste na prošlo pitanje odabrali „Problemski animirani filmovi”, možete li navesti koje su najčešće teme u njima.

Npr. osjećaji, prilagodba na vrtić...

34. Koje animirane filmove djeca najčešće žele da im prikazujete? *

Ako ne znate točne nazive animiranih filmova, navedite kojom se tematikom bave. Ako djeci ne prikazujete animirane filmove, tako navedite u odgovoru.

35. Imaju li djeca najdraži animirani film/filmove koji žele da im prikazujete? Ako je odgovor da, navedite naslov/e. *

Ako djeci ne prikazujete animirane filmove, tako navedite u odgovoru.

36. Ako ih provodite, koje (metodičke) aktivnosti provodite s djecom nakon prikazivanja animiranog filma (moguće je odabrati više odgovora)? *

- Razgovor
- Dramska interpretacija („gluma”) scena iz animiranog filma
- Likovna aktivnost
- Ne provodim aktivnosti s djecom nakon prikazivanja filmova.
- Ne prikazujem djeci animirane filmove.
- Other: _____

37. Imate li Vi omiljeni animirani flm/flmove koji prikazujete djeci? Ako je odgovor da, navedite naslov/e. *

Ako djeci ne prikazujete animirane flmove, tako navedite u odgovoru.

38. Ako čitate djeci slikovnicu i prikazujete im animirani flm, kako djeca reagiraju kada im kažete da ćete im čitati slikovnicu, a kako reagiraju kada im kažete da ćete im prikazati animirani flm? *

**Hvala Vam na
sudjelovanju!**

Hvala Vam na ispunjavanju ankete.

Ako imate dodatnih pitanja, slobodno se možete javiti na e-mail: teargasovich@gmail.com

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da u izradi istoga nisu korišteni drugi izvori osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)